

Shakespeare

Coriolanus

SZEMÉLYEK

CAJUS MARCIUS CORIOLANUS, római nemes

TITUS LARTIUS,

COMINIUS, vezérek a volszkok ellen

MENENIUS AGRIPPA, Coriolanus barátja

SICINIUS VELUTUS,

JUNIUS BRUTUS, néptribunok

IFJABB MARCIUS, Coriolanus fia

RÓMAI HÍRNÖK

TULLUS AUFIDIUS, volszk vezér

Aufidius ALVEZÉRE

ÖSSZEESKÜDTEK Aufidiusszal

ANTIUMI POLGÁR

KÉT VOLSZK ŐR

VOLUMNIA, Coriolanus anyja

VIRGILIA, Coriolanus neje

VALERIA, Virgilia barátnője

TÁRSALKODÓNŐ Virgiliánál

Római és volszk szenátorok, patríciusok, aedilek, lictorok, katonák, polgárok, követek,

Aufidius szolgálói és egyéb kíséret

A történet helye részint Róma, részint a volszkok és antiumiak birtoka

Első felvonás

1. Szín

*Róma. Utca. Jön egy csapat zavargó polgár botokkal,
fütykösökkel s egyéb fegyverekkel*

ELSŐ POLGÁR

Mielőtt valamire szánjuk magunkat, hadd beszéljek.

TÖBBEN

Beszélj, beszélj!

ELSŐ POLGÁR

Föltettétek magatokban, hogy inkább meghaltok, semhogyan éheztek?

TÖBBEN

Föl, föl!

ELSŐ POLGÁR

Először is, tudjátok: Cajus Marcius legnagyobb ellensége a népnek.

TÖBBEN

Tudjuk, tudjuk.

ELSŐ POLGÁR

Öljük meg őt, s akkor magunk szabhatjuk meg a gabona árát. Nos, határozatok?

TÖBBEN

Szót se róla többé. Megtesszük. El, el!

MÁSODIK POLGÁR

Egy szót, jó polgárok.

ELSŐ POLGÁR

Minket szegény polgároknak tartanak, s a patríciusokat jóknak. Az ő fölöslegök eltáplálna bennünket. Ha csak azt adnák nekünk, mi nekik már nem kell, azt gyaníthatnók, hogy emberségesen enyhítettek rajtunk; de ők azt gondolják, hogy erre nem vagyunk érdemesek. A soványság, mely bennünket gyötör, az arcunkra írt nyomorunk a jegyzék, melyben jóllétök el van sorolva; a mi szenvedésünk az ő nyereségök. Bosszuljuk meg dárdáinkkal, mielőtt magunk is olyan szárazak lennénk, mint ezek; mert az istenek látják lelkemet, hogy kenyéréhségből beszélek és nem bosszúszomjból.

MÁSODIK POLGÁR.

És éppen Cajus Marcius ellen keltek fel?

TÖBBEN

Ellene először; ő a legkutnyább a néphez.

MÁSODIK POLGÁR

Veszitek-e figyelembe, milyen szolgálatokat tett hazájának?

ELSŐ POLGÁR

Helyes, és ezért szívesen is ruháznók föl jó hírnévvel; de ő maga jutalmazza meg magát kevélységével.

MÁSODIK POLGÁR

Nem, ilyen rossz indulatból ne beszélj.

ELSŐ POLGÁR

Mondom nektek, amit dicséretesen tett, csak ezért tette; habár a nagyon lelkiismeretes emberek azt mondják, hogy ez hazájáért volt, biz azt csak azért tette, hogy anyjának örömet szerezzen s maga kevélykedhessék, amely tulajdona érdemeivel egy magasságú.

MÁSODIK POLGÁR

Bűnéül rójátok föl, ami a természete, amin nem változtathat; azt csak nem foghatjátok rá, hogy kapzsi.

ELSŐ POLGÁR

Ha ezt nem is, azért nem fogyok ki a vádaktól. Annyi a hibája, hogy elsorolásába belefárad az ember.

Kívül zaj

Micsoda rivalgás ez? A város másik része fölkelt; mit állunk itt fecsegve? El a Capitoliumba!

MIND

Jertek, menjünk.

ELSŐ POLGÁR

Csendesen! ki jön itt?

Jön Menenius Agrippa

MÁSODIK POLGÁR

A derék Menenius Agrippa, ki mindig szerette a népet.

ELSŐ POLGÁR

Ő elég becsületes. Bár a többi is ilyen volna.

MENENIUS

Mitévők vagytok, földiek? Hová e Botokkal? Mi baj? Kérlek, szóljatok.

ELSŐ POLGÁR

Tudja azt a tanács; hallott felőle két hét óta, mi a szándékunk, most tetteleg akarjuk megmutatni. Azt mondják ők, hogy a szegény pörös embernek „erős” a lehelete; majd meglátják, hogy karjaink is erősek.

MENENIUS

Barátim, szomszédim, tehát azon Vagytok, hogy tönkre tegyétek magatok?

ELSŐ POLGÁR

Dehogy! Hiszen már úgyis tönkre tettek.

MENENIUS

Mondom, barátim, rátok a nemesség Gondot visel, s az éhínség miatt, mely Szenvednetek készit, e botokkal éppen Úgy fenyegethetnétek az eget, Miként Rómát, mely egyenest megy a Kezdet uton, széttépve tízezer Erősebb láncot, mint minőt reá Ti vethetnétek. Aztán e nyomort Az istenek szerzik, nem a nemesség.

Ezen nem kéz, de térdhajtás segít. Ah,
Az ínségtől fölingerelve, még majd
Több bajba estek. Piszkolódtok a
Kormányra, mely atyátokul vagyon, míg
Ti mint ellenség átkozzátok őt.

ELSŐ POLGÁR

Atyánk! a bizony! Sohasem volt ránk gondja. Minket éhezni hagynak, s az ő
magtárikaik tömvék gabonával; rendeleteket adnak ki az uzsora ellen, hogy az
uzsorásokat segítsék; naponként visszavonnak egy-egy üdvös törvényt a gazdagok
ellen, s naponként keményebb rendszabályokat állítanak föl, hogy a szegénységet
megkötözzék és zabolázzák. Ők emésztenek el bennünket, ha a háborúk nem; ez
az egész szeretet, mellyel irántunk viseltetnek.

MENENIUS

Vagy valljátok be, hogy rosszindulattal
Telétek meg, vagy azt kell hinni, hogy
Bolondok vagytok. Mondok nektek egy
Derék mesét; már hallátok talán,
De minthogy éppen céломhoz segít,
Ismét föltáloalom.

ELSŐ POLGÁR

Jól van, uram, meghallgatom. De azt ne gondold, hogy bajunkat rászédhetni
mesével: hanem halljuk, ha úgy tetszik.

MENENIUS

Egykor föllázadt a has ellen a
Test minden tagja, s azt így vádolák:
Hogy mint egy örvény vesztegel maga
Ottan középütt, renyhén, tétlenül,
Az ételt egyre nyelve s társival
A munkát meg nem osztva, míg a többi
Lát, hall, gondolkodik, tanít, megy, érez,
S így kölcsönös segélyadással a
Közjóra törekesznek, az egész
Testnek javára. Így felelt a has...

ELSŐ POLGÁR

Nos hát, uram, mi a has válasza?

MENENIUS

No mindjárt, mindjárt. Olyszerű mosollyal,
mely szívességet tettetett (miért ne
Hagynám mosolyogni a hasat csak úgy,
Miként beszélni?), gúnyosan felelt az
Elégületlenekhez, kik irígylék
Járandóságát... éppen mint ti a
Tanáccsal tesztek, mert ez nem hasonló
Hozzátok.

ELSŐ POLGÁR

A has választát! Hogyan,
A koronás fej, a tanácsadó szív,
Az örökdő szem, a vitézi kar,
Paripánk, a láb, s kürtösünk, a nyelv,
S egyéb istápunk s kis segédeink
Alkotmányunkban, hogyha ők...

MENENIUS Nos aztán?

Mit nem beszél ez a legény! tovább!

ELSŐ POLGÁR

Ha őket így zablázza a faló has,
Ez a szemétdomb...

MENENIUS Jól van: azután?

ELSŐ POLGÁR

S a többi munkás tag panaszt emel
Mit szólhat a has?

MENENIUS Megmondom azonnal.

Csak egy parányit, amiből tinektek
Kevés jutott, a türelemből, és
Fogjátok tudni...

ELSŐ POLGÁR Be hosszúra nyúlik.

MENENIUS

Hát, jó barátom, most figyelj ide.
Megfontolá a dolgot a komoly has,
Nem mint szeles vádlói, s ezt felelte:
„Igazságtok van, társaim, hogy én
Előbb szedem be az ennivalót,
Melyből ti éltek, s ez rendén van így,
Mert én a test magtára s műhelye
Vagyok: de jusson eszetekbe, hogy
Azt én szétküldöm a vér folyamán,
Az udvarig, a szívig s agyvelőig,
S a kanyarokon s mellékútakon
A legerősb ideg s legvékonyabb ér
Megkapja tőlem, ami illeti,
Azt, amiből él, s bár ti összesen,
Kedves barátim”, így beszéle a has...

ELSŐ POLGÁR

Jó, jó, uram! nos?

MENENIUS „Bár ti összesen nem

Látjátok, mit kap mindenik külön:
Bebizonyíthatom, hogy nektek a
Javát, fölét küldöm szét, és magamnak
Csak a seprőt hagyom.” Mit szóltok erre?

ELSŐ POLGÁR

Hát felelet; de hozzá mi közünk?

MENENIUS

E jó has Rómának tanácsa, s ti
A lázadó tagok; ha fontolóra
Veszitek gondoskodásit s a közjót:
Általláthatjátok, hogy mindazon
Jótétemény, melyben nyilvánosan
Ti részesültök, tőle származik,
S nem magatoktól. Mit szólsz erre, te
Nagy lábujja e szép gyülekezetnek?

ELSŐ POLGÁR

Én lábnagyujja? Mért a lábnagyujja?

MENENIUS

Mert a legaljasabb s legrongyosabb vagy
E böles zavargók közt, s te jársz elől.
Vezérkedel, pimasz sehonnai,
Hogy önmagad húzz hasznót a dologból.
De tartsátok csak készen a kemény
Furkókat, mert Róma s patkányai
Megütköznek, s egyik rész tönkre jut.

Cajus Marcius jön

Üdvöz légy, bajnok Marcius!

MARCIUS

Köszönöm.

Mi dolog ez, ti lázongó gazok,
Kik férges véleményteket vakarva
Megrühösítitek magatokat?

ELSŐ POLGÁR

Te csak mindig szépen beszélsz velünk.

MARCIUS

Ki nektek jó szót ad, utálatos
Hizelgő. Mit vártok, kutyák, akiknek
Nem kell se harc, se béke? Az ijeszt, ez
Dacossá tesz. Ki bennetek bizik,
Oroszlán helyett nyulat lel s ludat
Róka helyett. Nem vagytok biztosabbak,
Mint a parázs a jégen s a napon
A hó. Erénytek, dicsőíteni a
Gonosztevőt, s a törvényt szidni, mely azt
Meggüntet. Ki nagyságot szerez,
Gyűlölitek; s jóindulattok olyan,
Mint a beteg, ki arra vágy, mi néki
Még jobban árt. Ki kegyetekre épít,
Ólom-karokkal úszik s tölgyeket
Hasít sással. Bitóra véletek!
Tinektek hinni? Egyre változik
Elmétek; kit gyűlöltetek, dicső most,

S akit megkoszorúztatok, silány.
Mi baj? mit zúgtok minden piacon
Az érdemes tanács ellen, holott ő
Tart rendben istenink után? különben
Egymást falnátok föl. Mi kell nekik?

MENENIUS

Mint ők szabják, oly áron gabona,
Amely, mint mondják, van bőségesen.

MARCIUS

Azt mondják? Az akasztani valók!
Ott ülnek a tűznél, s tudják, mi újság
A Capitoliumban, hogy ki van
Le- s fölmenőben? Házasicítanak,
Pártot csinálnak és erősítik,
S azt gyöngítik, mely nem kedvök szerinti,
És nem sarújok talpa. Bőviben van
Gabona, mondják? Hagyna csak a nemesség
Kardomhoz nyúlni: oly magas kazalt
Raknék e fölányelt rabszolganépből,
Amily magasra csak fölérne dárdám.

MENENIUS

Meg vannak győzve csaknem teljesen;
Elmējökben nagy a hiány ugyan,
De szörnyü gyávák. Ám szólj, mit csinál a
Másik csapat?

MARCIUS

Szétment. Kössék fel őket!
Sohajtva példáztak, hogy éhesek, hogy
Éhség falat dönt, enni kell az ebnek,
A csontra hús kell, nem csak gazdagért van
Az aratás. Ily rongyokban dobálták
Ki a panaszt. És most, hogy megnyerék,
Amit kívántak, s ez kemény dolog
(A nemességen ez vesz majd erőt, ez
Veri le), most kucsmaikat dobálják,
Minthogyha a hold szarvára akarnák
Föltűzni, versenyt bögve.

MENENIUS

S mit nyerének?

MARCIUS

Öt szónokot, kit ők választanak pór
Bölcsességek védőiül; ezek
Brutus, Sicinius... mit tudom én! Hah,
Előbb földúlná e gaznép a várost,
Mint tőlem ilyet kapna. Majd idővel
Még többet nyer, s ismét többet csikar ki
A lázadás zajával.

MENENIUS Különös.

MARCIUS

El, hulladék, pusztuljatok haza!

Követ jön

KÖVET

Hol Cajus Marcius?

MARCIUS Itt van; mi baj?

KÖVET

Újság, uram; a volszkok fegyverre keltek.

MARCIUS

Annál jobb! lesz módunk kihányni a

Dohos fölösleget. Im, derék atyáink.

Cominius, Titus Lartius s más szenátorok,

Junius Brutus és Sicinius Velutus jőnek

ELSŐ SZENÁTOR

Igaz, mit nem rég mondál, Marcius:

A volszk fegyverre kelt.

MARCIUS

Vezére Tullus

Aufidius; lesz véle bajotok.

Vétkül vallom: nemességét irigylem;

S ne volnék az, ki most vagyok: szeretném,

Ha ő lennék.

COMINIUS

Ti együtt vívtatok.

MARCIUS

Ha birkóznék a föld, két részre állva,

S ő velem volna: átmennék, hogy ő

Velem vívjék... oroszlán ő, kire

Büszkén vadászok.

ELSŐ SZENÁTOR

Így, hős Marcius,

Kisérd Cominiust e háborúba.

COMINIUS

Megígéred ezt egykor.

MARCIUS

Meg, uram,

S szavamnak állok. Titus Lartius, majd

Megint szemközt látod Tullust velem. De

Nyomorék vagy? Honn kell maradnod?

TITUS

Ó, nem,

E mankó támaszom s ez fegyverem lesz,

De az ügyet nem hagyom el.

MENENIUS

Dicső faj!

ELSŐ SZENÁTOR

Jerünk a Capitoliumba; legjobb

Barátink várnak.

TITUS

Menj elől... utána

Cominius... mi követünk; tiétek
Az elsőség.

ELSŐ SZENÁTOR *(a polgárokhoz)*

El, el, haza!

MARCIUS   Nem, hadd kövessenek. Van
Búza a volszknál. Patkánynép, oda
A garmadához! Tisztos lázadók,
Hol a bátorság? Kérlek, jöjjetek.

*Szenátorok, Cominius, Marcius, Titus és Menenius el.
Polgárok kisompolyognak*

SICINIUS

E Marciusnak van-e párja gögben?

BRUTUS

Páratlan áll.

SICINIUS   Midőn népszónokoknak
Meválasztának bennünket...

BRUTUS   Figyelted,
Mit mondott szeme-szája?

SICINIUS   Hogy gunyolt!

BRUTUS

Ha ingerült, az istenek se szentek.
Előtte.

SICINIUS   Csúfot üz a tiszta holdból.

BRUTUS

Bár veszne e harcban! Nagyon fejébe
Szállt a vitézség.

SICINIUS   Hogyha jó siker
Csiklandja, saját árnyát megveti,
Amelybe délben lép. Csodálkozom,
Hogy túri dölyfe, hogy Cominius
Vezér fölötte?

BRUTUS   A hírt, melyre tör,
S mely öt diszíti is már, nem lehet
Jobban fönntartani s növelni, mint
Másod helyen; mert a vezér hibája
Mi el nem sül, bár mindent elkövet,
Mi embertől telik, s így zúgnak a
Könnyelmü bírák: hejh, ha Marciusra
Bíznák a dolgot!

SICINIUS   És ha sikerül:
A Marciushoz hajló vélemény
Cominiusnak minden érdemét
Őrá ruházza.

BRUTUS   Úgy van, már is az
Övé Cominiusnak fél hire,

Nem ő szerzé bár; és ennek hibái
Dicsőségévé válnak, bár valóban
Nem érdemlé meg.

SICINIUS   Nézzük meg, minő
Az útasítás és hogy viseli
Magát ez ügyben?

BRUTUS   Jer, menjünk tehát.

El mind a ketten

2. szín

Corioli. A tanácsház.

Jön Tullus Aufidius néhány szenátorral

ELSŐ SZENÁTOR

Aufidius, hát véleményed az,
Hogy terveinket tudja Róma, tudja,
Hogy készülünk?

AUFIDIUS   S a tietek nem ez?
Mi volt ez országban föltéve már,
Mi tetté vált valóban, mielőtt
Kikémlé Róma? Még négy napja sincs,
Hogy hírt adának onnan... a levél
Talán nálam lesz... íme, itt vagyok. *(Olvas)*
„Hadat készítnék. Még nem tudni, hogy
Keletre vagy nyugatra? A nyomor nagy,
Lázong a nép. Mondják: Cominius
És Marcius, régi ellenségetek
(Akit még jobban gyűlöl Róma, mint ti),
És Lartius, egy bajnok római...
E három a készülődés vezére.
Alkalmasint felétek lesz az út.
Vigyázzatok.”

ELSŐ SZENÁTOR   Táborban seregünk.
Hogy Róma mindig kész nekünk felelni,
Sohsem kétkedtünk.

AUFIDIUS   Nagy szándéktokat
Jó volt titkolni, amíg az maga
Magát fődé fel. Róma idő előtt
Kitudta azt, úgy látszik, és ezáltal
Nem tudjuk azt a célt elérni, hogy
Néhány várost bevegyünk, mielőtt
Ők észrevennék.

MÁSODIK SZENÁTOR   Hős Aufidius, lépj
Tisztedbe, menj sietve a sereghez,
Mi majd magunk őrizzük Coriolit.

Ha itt előttünk szállnak meg, segélyül
Hozd sereged. Különben azt hiszem,
Nem ellenünk készülnek.

AUFIDIUS Kétkedel?
Én bizonyost beszélek. Ami több
Már útban is van egy rész harcosikból,
S mind erre tart. Elhagylak bennetek.
Ha Marcius s én tán találkozunk,
Megesküvénk, hogy mindaddig vivünk, míg
Egyik lehull.

MIND Segítsenek istenink!

AUFIDIUS
S kegyelmeteket védjék.

ELSŐ ÉS MÁSODIK SZENÁTOR
Élj boldogul.

El mindnyájan

3. szín

*Róma. Marcius lakása.
Jön Volumnia és Virgilia;
alacsony székekre ülnek és varrnak*

VOLUMNIA

Kérlek, leányom, énekelj vagy beszélj vidámabban. Ha fiam férjem volna, jobban örülnék távollétén, mialatt dicsőséget szerez, mint nyoszolyája ölelésein, mikkel szerelmét tanúsítja. Még midőn csak gyöngye gyermek s méhemnek egyetlen szülőtte volt; midőn ifjúságát és szépségét minden szem bámulta; midőn még nézéséről egy királynak napestig tartó kérelmeért sem mondott volna le egy órára az anya: én - meggondolva, mennyire illenek a dicsőség ily lénynek, s hogy ez nem volna különb a falon függő képnél, ha a hír nem mozgatná - én már akkor örvendve láttam őt, hogy oly veszélyeket keres, mikben dicsőséget szerezhetett. Kegyetlen háborúba küldtem őt, melyből midőn visszatért, homlokát tölgykoszorú övezte. Mondom, leányom, nem örültem meg jobban annak előszöri hallatára, hogy figyermek, mint midőn először látám, hogy férfiúnak bizonyította be magát.

VIRGILIA

De hátha odahalt volna, asszonyom, akkor?

VOLUMNIA

Akkor jó híre-neve lett volna fiam, utódom. Őszintén mondom, ha tizenkét fiam volna, kiket mind egyaránt szeretnék, egyiket sem kevésbé, mint jó Marciusunkat: inkább ohajtanám, hogy közülök tizenegy vitézileg meghaljon honáért, hogysen egy tétlenül kéjelegjen.

Társalkodónő jön

TÁRSALKODÓNŐ

Asszonyom, Valeria jött látogatásodra.

VIRGILIA

Kérlek, engedd meg, hogy távozhassam.

VOLUMNIA

Ne távozzál. Úgy tetszik, mintha hozzánk
Elhangoznának férjed dobjai;
Aufidiust hajánál rántja le,
Mint gyermek a vadtól, fut tőle a volszk.
Tombolni látom őt, amint kiáltja:
„Elő, gyávák! ti félelem szülötti,
Ámbár hazátok Róma.” Homlokáról
Letörli a vért érckezével és megy,
Mint arató, ki föltevén, hogy levág
Mindenkit, vagy a díjáról lemond.

VIRGILIA

Vér homlokán!... Ó, Jupiter, ne vért!

VOLUMNIA

Te balga, az illik rá, mint szoborra
Az aranyozás. Keble Hecubának,
Hectort szoptatva nem volt ékeőbb,
Mint Hector arca véresen, midőn a
Görögökkel küzde. Mondd Valeriának
Készek vagyunk őt üdvözölni.

Társalkodónő el

VIRGILIA

Óvja

Az Ég Aufidiustól férjemet!

VOLUMNIA

Aufidiust ő térde alá keríti,
S nyakára hág.

Visszajön a társalkodónő Valeriával

VALERIA

Jó napot mind a kettőtöknek, hölgyeim.

VOLUMNIA

Édesem...

VIRGILIA

Örvendek, hogy láthatom asszonyságodat.

VALERIA

Mit míveltek? Ti valóságos háziasszonyok vagytok. Mit varrtok itten? Szép
hímzésminta, igazán. Hát kisfiad hogy van?

VIRGILIA

Köszönöm kérdésed, asszonyom, nagyon jól.

VOLUMNIA

Jobban szereti a kardokat nézni s a dobszót hallgatni, mint tanítójára figyelni.

VALERIA

Ó, tökéletesen apja fia. Esküszöm, hogy igen derék kisfiú. Valóban, a múlt szerdán

félóra hosszat szemléltem őt; olyan erélyes alakja van. Egy aranyos pillangó után láttam őt szaladni; midőn megfogta, ismét el hagyta röpdülni, s ismét utána; elesett, fölugrott, s újra elfogta. Elesése hozta-e dühbe vagy mi, de fogait csikorgatta, s széttépte a pillangót. Amint mondom, egészen széttépte.

VOLUMNIA

Éppen olyan, mint apja.

VALERIA

Valóban, nemes gyermek.

VIRGILIA

Kis szeleverdi, asszonyom.

VALERIA

Tegyétek félre varrástokat; legyetek szívesek ma délután szórakozással tölteni az időt a kedvemért.

VIRGILIA

Nem, jó asszonyom, én nem megyek el hazulról.

VALERIA

Nem fogsz kijönni?

VOLUMNIA

Ki fog menni, ki.

VIRGILIA

Valóban nem, engedjétek meg. Nem akarok átlépni a küszöbön, míg férjem vissza nem jön a háborúból.

VALERIA.

Ejh, mért zárkóznál el így ok nélkül? Jer, meg kell látogatnunk a jó asszonyt, ki gyermekágyat fekszik.

VIRGILIA

Kívánok neki kora fölgyógyulást, s meglátogatom imádságomban; de oda nem mehetek.

VOLUMNIA

Kérlek, ugyan miért nem?

VIRGILIA

Nem restségből, sem szeretethiányból.

VALERIA

Második Penelope szeretnél lenni; hanem azt mondják ám, hogy azon szálak, miket Ulysses távollétében font, csak mosollyal töltötték meg Ithakát. Jer; bárcsak oly érzékeny volna vásznad, mint ujjaid, hogy szánakozásból szünnél meg azt szurkálni. Jer, el kell jönnöd velem.

VIRGILIA

Nem, jó asszonyom, engedj meg, valóban nem megyek.

VALERIA

Igazán mondom, jer; aztán majd fölséges híreket mondok férjedről.

VIRGILIA

Ó, lelkem, az még lehetetlen.

VALERIA

Hidd el, nem tréfálok veled; a múlt éjjel érkeztek róla újságok.

VIRGILIA

Igazán, asszonyom?

VALERIA

Komolyan mondom, hogy igaz; egy szenátortól hallottam. Így hangzik: a volszok hadserege előrenyomult, ellene Cominius vezér szállt a római erő egy részével; férjed és Titus Lartius városukat, Coriolit vette ostrom alá; semmi kétségek benne, hogy beveszik, s rövid időn véget vetnek a háborúnak. Ez igaz, becsületesemre! Most pedig kérlek, jer velünk.

VIRGILIA

Bocsánat, asszonyom, ez egyen kívül mindenben szavadat fogadom.

VOLUMNIA

Hagyd magára, asszonyom, mostani kedélyével csak kedvünket rontaná.

VALERIA

Magam is azt hiszem. Tehát Isten veled. Jer, kedves asszonyom. Kérlek, Virgilia, dob ki a ajtón ünnepélyességedet, és jer velünk.

VIRGILIA

Nem, asszonyom, egy szó, mint száz. Valóban nem mehetek. Jó mulatást.

VALERIA

Nos, akkor Isten veled.

El mindnyájan

4. szín

Corioli előtt. Jőnek dobokkal és zászlókkal Marcius, Titus Lartius, tisztek, katonák; hozzájuk egy követ

MARCIUS

Ez hírt hoz itt. Megütköztek, fogadjunk...

LARTIUS

Lovam lovadra, hogy nem.

MARCIUS

Jól van.

LARTIUS

Áll.

MARCIUS

Találkozott az ellennel vezérünk?

KÖVET

Szemközt vannak, de szó nincs váltva még.

LARTIUS

Enyém a jó ló.

MARCIUS

Add el, megveszem.

LARTIUS

El nem adom, de kölcsön a tiéd,
Félszázadig. Most szólítsd föl a várost.

MARCIUS

Hol a sereg?

KÖVET

Másfél mérföldnyire.

MARCIUS

Akkor meghalljuk egymás hadzaját.
Most kérlek, Mars, hogy munkánk gyors legyen,
S gőzölgő karddal menjünk társaink
Segítségére. Fújjad, harsonás!

Harsonaszó. A falakon megjelennek szenátorok s mások

Falaitok közt van Aufidius?
ELSŐ SZENÁTOR

Nincs, olyan sincs, ki félne tőletek, ti
Parányiak. Halljátok, ifjaink

Távoli hadi lárma

Dobja! Inkább ledöntjük e falat,
Hogysem bezárjon bennünket. Kapunk csak
Tetszőleg csukva, sás rajt a lakat,
Magától nyílik ez meg. Hallga, ott az

Ismét hadi lárma

Aufidius. Meglátjátok, miként dúl
Szétszórt seregekben.

MARCIUS Hah, rajta vannak!

LARTIUS

Tanuljunk e zajtól. Hágcsót ide!

Volszkok jönnek

MARCIUS

Nem félnek, sőt a városból kijönek.
Most szívre a pajzst, s vívjatok paízsnál
Erősebb szívvel. Fel, hős Lartius!
Jobban lenéznek, mint mi gondolók,
S ez feldühít. Előre, társaim!
Ki hátra lép, volszknak tekintem őt.
S érezni fogja kardom élet!

Harci zaj; rómaiak és volszkok viaskodva el.

A rómaiak visszaveretnek sáncaikhoz.

Marcus visszajön

A föld minden dögvésze rád, te Róma
Gyalázata! te csorda!... A fekély
Borítson el, hogy tőled undorodjék
Az is, ki nem lát, és mérföldnyire
Legyen ragályos nyavalyád. Ti ember-
Alakba bújít ludak, ti, akiket
Rabszolgák kergetnek meg, kiket a
Majmok legyőznének! Pluto, pokol!
Hátúl a seb... piros hát... halovány arc
A félelemtől... Vissza, támadásra,

Vagy ellenségeinkhez megyek át,
S titeket verlek. Rajta hát! Szilárdság,
És visszahajtjuk őket asszonyikhoz,
Mint sáncainkhoz minket ők követtek.

*Új ütközet. A volszkok és rómaiak visszajőnek
és harcolnak. A volszkok Corioliba hátrálnak.
Marcius utánuk a kapuig.*

Most nyitvák a kapuk. Hős társaim,
Az üldözőknek nyitja a szerencse,
S nem a futóknak. Tartsatok velem!
(*Bemegy a kapun, s ezt bezárják mögötte*)

ELSŐ KATONA

Bolond merény! én nem...

MÁSODIK KATONA   Magam sem...

HARMADIK KATONA   Íme,
Bezárták őt.

Folytonos csatazaj

MIND   Bizonytalán vége lesz.

Jön Titus Lartius

LARTIUS

Hol Marcius?

KATONÁK   Meghalt kétségkívül.

ELSŐ KATONA

Nyomban követte a futókat és
Bement velök, mögötte a kaput
Bezárák és most benn van egyedül
Egy város ellen.

LARTIUS   Ó, nemes barátom!
Érző s bátrabb, mint az érzéktelen kard,
Ez hajlik, ő nem. Elestél, Marcius!
A legjobb drágakő, nagy, mint magad, nem
Ért annyit, mint te. Oly catói bajnok
Valál te! ki nemcsak rettenetes vad
Csapással, ámde haragos szemekkel
És hangjaidnak mennydörgő zajával
Megráztad ellenséged, mint midőn
Hideglelésben reszket a világ.

Visszajön Marcius, véresen s elleneitől megtámadva

ELSŐ KATONA

Uram, tekints oda.

LARTIUS   Ez Marcius!

Mentsük meg őt vagy haljunk meg vele.

Harcolva be mindnyájan a városba

5. szíj

Corioli. Utca. Néhány római jön martalékkal

ELSŐ RÓMAI

Ezt elviszem Rómába.

MÁSODIK RÓMAI

Én meg ezt.

HARMADIK RÓMAI

A mennykőbe! azt tudtam, hogy ez itt ezüst.

A csatazaj még hallik a távolban.

Jön Marcius és Titus Lartius egy harsonással

MARCIUS

E hajhászok silány drachmák szerint
Becsülik az időt. Ön kanalat,
Párnát, ruhát, mit a bakó elásna
A holttal együtt, elhord e szolganép,
Míg vége sincs a harcnak. Le velők!
Halljátok a vezér zaját? Ki hozzá!
Aufidius, kit lelkem gyűlöl, ott van
És vágja népünket. Hős Lartius, maradj itt
Egy jó csapattal a város körül, én
A bátrabbakkal elmegyek segíni
Cominiust.

LARTIUS De bajnok, vérezel.

Nagyobb volt munkád, hogysem részt vehess
Új ütközetben.

MARCIUS Most ne azt latolgasd.

Munkám alig hogy fölhevíte. Isten
Veled! Kiomlott vérem gyógyszer inkább,
Mintsem veszély. Ez hajt Aufidiushoz
Csatázni!

LARTIUS Szép Fortuna istenasszony

Szeressen meg, s varázsa vezesse félre
Ellenséged kardját. Hős férfi, a
Siker legyen szolgád!

MARCIUS S téged fogadjon

Legjobb barátjaúl. Isten veled! *(El)*

LARTIUS

Érdemdús Marcius!
Eredj a vásártérre s harsonázz;
Hidd össze a városnak tisztjeit, hogy
Akaratunkat meghallják. Eredj!

El mindnyájan

6. szín

Cominius táborához közel.

Jön Cominius és serege, visszajövet

COMINIUS

Pihenjete! Mint rómaik vivánk,
Barátim; balgák nem valánk a téren
S hátrálva nem gyávák. Higgyétek el,
Hogy újra harc lesz. Amidőn csatáztunk,
A szél koronkint elhozá barátink
Zaját mihozzánk. Róma isteni
Segítsék őket, mint saját magunkat,
Hogy, seregünk ha vígan összejő,
Hálásan áldozunk nekik.

Követ jön

Mi újság?

KÖVET

A corioli polgárság kitört,
S megütközött Titusszal s Marciusszal.
Sáncunkhoz visszanyomták emberinket,
S én eljövék.

COMINIUS Tán igazat beszélsz,
De nem beszélsz jól. Mennyi ideje?

KÖVET

Egy órájánál több, uram.

COMINIUS

Nincs egy mérföldre; nem régen doboltak.
Egy óra kell egy mérföldhöz neked,
Hogy ily későn jössz?

KÖVET Úzni kezdtek a volszk

Kémek, s kerülni voltam kénytelen
Néhány mérföldet. Enélkül, uram, rég
Itt lettem volna.

Marcius jön

COMINIUS Ki ez itten? Olyan,
Mintha meg volna nyúzva. Istenek!
Hasonlít Marciushoz, s én így őt
Előbb is láttam már.

MARCIUS Későn jövök?

COMINIUS

A pásztor nem tudhatja jobban a síp
S a mennydörgés különbségét, miként
Én Marcius s más emberek szaváét.

MARCIUS

Későn jövök?

COMINIUS   Későn, ha a magad
Vérébe s nem máséba öltözel.

MARCIUS

Ó, hadd öleljelek meg olyan ép
Karokkal, mint egy kérőéi, s olyan
Vidáman, mint midőn megházasodtam,
S a gyertyafény az ágyra hullt.

COMINIUS   Vitézek
Virága! Titus Lartius hogyan van?

MARCIUS

Mint olyan ember, ki ítéletet tart,
Egyet kivégeztet, mást számkiűz,
Fenyít, kegyelmez, szabadon bocsát.
Úgy tartja Coriolit városunk
Nevében mint hizelgő agarat
A pórázon, mit úgy húz, mint akarja.

COMINIUS

Hol a rabszolga, aki mondta, hogy
A sáncokhoz hajtottak bennetek?
Hol van? Híjátok ide.

MARCIUS   Hagyd magára;

Amit beszélt, igaz; de bajnokink,
A söpredék - hah, és nekik tribún kell! -
Egér macskától nem fut úgy, miként ők,
Futottak a még nálok is silányabb
Alávalóktól.

COMINIUS   És hogy győztetek?

MARCIUS

Nem érünk rá ezt elbeszélni. Hol van
Az ellenség? Tiétek már a harctér?
Ha nem, tegyétek azzá.

COMINIUS   Marcius,

Kárvallva harcolánk, azért ide
Hátráltunk, hogy kilessük a sikert.

MARCIUS

Hol seregök? Tudjátok, merre állnak
Legjobbjaik?

COMINIUS   Az antiumiak

Tudtomra az elősört képezik, mint
Java nép, Aufidius vezérletében,
Aki reményeiknek szíve.

MARCIUS   Kérlek,

Mind a csatákra, mikben részt vevénk, az

Együtt kiontott vére és baráti
Eskünkre: állíts engem egyenest
Aufidius s vitézei elé,
S ne hadd elcsúszni a jelent... A lég
Teljék meg rögtön kard- és kopja-zajjal,
S használjuk a percet.

COMINIUS   Jobban szeretném,
Ha jó fürdőbe mennél, magadat
Írral kenetni; de sosem merék
Kivánatidnak ellenállni. Válassz
Magadnak társakat.

MARCIUS   Csak aki kész rá,
Az jön velem. Ha van valaki itt
- S ebben kétkedni vétek -, akinek
E festék tetszik, mely engem bemázolt;
Ki inkább létét veszti, mint hitét; ki
Hősleg hal inkább, hogysen rútul éljen,
S honát magánál többre becsüli:
Ki így ítél, ha egy vagy szám szerint sok,
Intsen így nékem, szándokát tudatni
S kövesse Marciust.

*Mindnyáján örvendve kiáltanak föl,
karjaikkal hadonásznak, fölemelik őt karjaikon,
s hajigálják süvegeiket*

Mindnyáján hát? egy karddá tesztek engem?
Ha ez nem tettetés, úgy melyitek
Nem ér négy volszkozot? Hős Aufidius ellen
Egy szálíg visztek oly kemény paizst,
Mint a magáé. Valamennyeteknek
Köszönet, de most csak egy rész jön velem,
A többi más harcban vesz részt, amint
Az úgy kívánja majd. Menjünk, ha tetszik;
A legkésebbeket válassza ki
Közületek négy.

COMINIUS   Menjünk, társaim.
Ha ez valóság s nem hetvenkedés,
Megosztozunk mindenben véletek.

El mindnyáján

7. szín

*Corioli előtt. Titus Lartius, Coriolinál őrséget hagyva,
harsona- és dobszóval megy Cominius és Cajus Marcius
elé, utána egy tiszt, katonasággal és kalauzzal*

LARTIUS

Így őriztétek a kaput, miként
Elétek szabtam. Hogyha üzenek,
Küldjétek a centuriákat segédül;
A többi itt elég egy darabig.
Ha elveszítjük a csatát, a város
Sem lesz mienk.

TISZT Minket ne félts, uram.

LARTIUS

El! s zárjátok be a kaput mögöttünk.
Követ, vezess most Róma táborába.

El mindnyájan

8. szín

Csatatér a római és volszk tábor közt.

Harci zaj. Jön egyfelől Marcius, másfelől Aufidius

MARCIUS

Veled vivok csak, mert jobban gyűlöllek
A szószegőnél.

AUFIDIUS Egyformán vagyunk.
Nem iszonyít kigyó úgy, mint hied
S mérges fullánkod. Vesd meg lábadat!

MARCIUS

Haljon meg a másik rabszolgájaként,
Ki előbb mozdul el helyéről; aztán
Itéljék őt el az istenek.

AUFIDIUS Ha én futok,
Űzz, mint nyulat.

MARCIUS Nehány órája, hogy
Magam csatáztam Coriolitokban,
S tevém, mi tetszett; e vér nem enyém,
Mely engem álarcoz... Hogy bosszut állj,
Feszítsd meg minden erőd!

AUFIDIUS Hector lehetsz,
Hetvenkedő ősidnek ostora,
Mégsem menekszel innen!

Vívnak. Néhány volszk jön Aufidius segítségére

Túlozott
Készség s nem hősiség... szégyenlenem kell
E megvetendő segítségteket.

El mindnyájan harcolva s Marciustól űzve

9. szín

*A római tábor. Harci zaj. Hátrálót fújnak. Harsonázás.
Jön egyfelől Cominius rómaiakkal, másfelől Marcius
felkötött karral, vele más rómaiak*

COMINIUS

Ha elbeszelném, amiket ma tettél,
Magad se hinnéd. Majd ott mondom el, hol
Szenátorok könnyezve mosolyganak rá,
S a nagy nemesség hallgat, hümmöget,
S végül csodál, s hölgyek rémülnek el,
S gyönyörtől reszketvén, tovább figyelnek
S még a buta tribúnok is, kik a
Penészes néppel gyűlölik hied
Mondják szivök dacára: „Hála, hogy
Rómának ilyen katonája van!”
De lakománknak végéhez jövél csak,
Elébb jóllakva már.

Jön Titus Lartius seregével, az üldözésből jöve

LARTIUS Ó, hadvezér, itt
A harci ló, mi a csótár vagyunk.
Ha láttad volna...

MARCIUS Kérlek, ne tovább.
Anyám, kinek joga vérét dicsérni,
Ő is megbánt, ha magasztal. Úgy tevék,
Miként ti; tettem annyit, mennyi telt
Miként ti, lelkesülten a hazáért.
Ki végbevitte, amit szándokolt,
Fölülmult engemet.

COMINIUS Ne légy koporsaja
Ten érdemednek; Róma tartozik fia
Becsét ismerni. Ennek elfödése
Nem volna jobb, mint rablás, rágalom;
Arról hallgatni, ami a dicsőség
Tetőpontjára téve szerénynek
Mutakoznék! Kérlek hát (nem, hogy ezzel
Dijazzalak, csak jellemzésedért),
Hallgass szavamra seregünk előtt.

MARCIUS
Nehány sebem van, s fáj nekik, midőn
Említik.

COMINIUS Hogyha nem emlitenők,
A háladatlanság meggyűjtené,
S halálosokká tenné. A lovakból
(Pedig sokat s jókat fogánk) s a kincsből,

Mit a városban s harcmezőn szereztünk,
Tied a tizedrész, válassz hát belőlök
Az általános szétoztás előtt,
Saját kedved szerint

MARCIUS   Köszönöm, vezér,
De szívemet nem bírhatom reá,
Hogy kardomért ajándékot vegyek.
Nekem nem kell több osztályrészemül, mint
Amennyit kap, ki csak néző vala.

Hosszú harsonázás; mindnyájan ezt kiáltják:

„Marcius! Marcius!” s fővegeiket
és lándzsáikat emelgetik.

Cominius és Lartius hajadonfővel áll

E hangszeret, melyekkel visszaéltok,
Ne adjanak több hangot! Ha ezek
Táborban hízelegnek, hogynem lenne
Úgy minden udvar és város csalárd.
Ha, mint tányérnyalónak selyme, lágyul
Az érc, hagyjuk nekik a háborút is.
Elég, mondom!... mert véres orromat
Meg nem mosám, vagy egy pár nyomorút
Legyőztem, amit észrevétlenül nem,
Egy tett közülünk: ekképp kurjogattok,
A dolgokat nagyítva, mintha volna
Kedvem, táplálni kicsinységemet
Hazug dicséretekkel.

COMINIUS   Tulszerénység;
Inkább kegyetlen vagy hiredhe', mint
Hálás irántunk, kik rólad valót beszélünk.
Megengedj, de ha így bánol magaddal,
Ha így magad ellen fordulsz, megkötüünk, hogy
Bizton beszélhessünk. Hát tudja meg
Egész világ, hogy Cajus Marciusé
A harc babéra, és azért övé
Szerszámostul nemes paripám, melyet
A tábor ismer. S mától fogva ő
Azért, amit tett Coriolinál
- Kiáltsa el mindenki a seregben -:
Cajus Marcius Coriolanus!...
Viseld mindig dicsően e nevet.

Harsona- és dobszó

MIND

Cajus Marcius Coriolanus!

CORIO LANUS

Megyek megmosdani;
Láthatjátok, ha arcom tiszta lesz, hogy
Pirúlok-e... Mindenképp köszönet;
Lovad használom és azon leszek
Mindenkor, hogy becsületére váljam
Melléknevemnek.

COMINIUS   Most el sátrainkba,
Ahol megírjuk, mielőtt pihennénk,
Rómának a sikert. Te Lartius, menj
Corioliba, s küldd legfőbbjeiket
Rómába hozzánk, értekezni mind a
Két rész ügyében.

LARTIUS   Jól vagyon, vezér.

CORIOLANUS
Hogy gúnylódnak az istenek velem!
Előbb ama fejedelmi díjakat
Elútasítám, és most koldulok
Tábornokomtól.

COMINIUS   Szólj; tiéd, amit kérsz.

CORIOLANUS
Itt laktam egykor Corioliban egy
Szegény embernél; jól bánt vélem. Itt most
Mint foglyot láttam, megkért, hogy segítsen.
De akkor jött elém Aufidius,
S szánmamon győzött a düh. Bocsásd ki
Szegény gazdámat, kérlek.

COMINIUS   Mily szép kérelem!
Fiam hóhéra volna bár, szabad
Lesz, mint a szél. Ereszd el, Titus, őt.

LARTIUS
Hogyan híják?

CORIOLANUS   Az Égre, elfeledtem.
Emlékem bágyadt, oly fáradt vagyok.
Nincs itt borunk?

COMINIUS   Menjünk a sátorokba,
Megszárad a vér rajtad. Ideje,
Hogy gondoskodjunk rólad. Jöjjetek.

El mindnyájan

10. szíj

*A volszk tábor. Harsona- és kürtszó.
Jön Tullus Aufidius véresen, vele néhány katona*

AUFIDIUS
Elfoglalák a várost!

ELSŐ KATONA

De visszaadják jó föltételekkel.

AUFIDIUS

Föltételekkel!... Mért hogy római
Nem lettem, mert mint volszk nem lehetek
Az, ami vagyok. Föltételek!... Minő
Föltételekre tarthat számot az, ki
Kegyelmet vár? Ötször vívtam veled
S ötször vetél meg engem, Marcius,
S így lenne; ha annyiszor ütközünk meg,
Ahányszor eszünk. Az elemekre mondom,
Ha szembe lesz szakállammal szakálla,
Egy elvesz, ő vagy én. Vetélkedésem
Nem olyan tiszta már, mint volt. Előbb
Becsületes csatában vágytam őt
Legyőzni, kard kard ellen... most akárhogy,
Düh- vagy csalással elejtem.

ELSŐ KATONA

Ő az ördög.

AUFIDIUS

Nem oly cseles, de bátrabb. Hősiségem
Meg van mérgezve; merthogy tőle foltos,
Magát tagadja meg. Nincs menhely, álom,
Nyomor, betegség, templom, capitól,
Imádkozás vagy áldozás idője
És más engesztelési eszköz, amely
Kopott jogával csillapítani bírná
Gyűlölségem. Bárhol lelném is őt,
Ha testvérem házában is, dacára
A vendégszeretetet szabályinak,
Szilaj kezem szívébe mártanám!
Menj a városba, nézd meg, hogy kik őrzik,
S ki megy Rómába kezesnek.

ELSŐ KATONA

S te nem jössz?

AUFIDIUS

A cipruserdőben várnak reám, a
Malmoktól délre. Hozz majd hírt oda,
Hogy s mint áll a világ, hogy aszerint
Intézzem dolgom.

ELSŐ KATONA

Úgy leend, uram.

El mindnyájan

Második felvonás

1. szín

Róma. Nyilvános tér.

Jön Menenius, Sicinius és Brutus

MENENIUS

A jós azt mondja, hogy ma este híreket hallunk.

BRUTUS

Jókat vagy rosszakat?

MENENIUS

Nem a nép kívánsága szerintieket, mert ez nem szereti Marciust.

SICINIUS

A természet tanítja meg az állatokat barátaik ismerésére.

MENENIUS

Ugyan kérlek, kit szeret a farkas?

SICINIUS

A bárányt.

MENENIUS

Igen, hogy elnyelje, mint az éhes plebejusok szeretnének tenni a nemes Marciusszal.

BRUTUS

No, hisz ez bárány, valóban; úgy béget, mint a medve.

MENENIUS

Ő igazán olyan medve, mely úgy él, mint a bárány. Ti két öreg ember vagytok: egyet kérdek tőletek, feleljetek rá.

TRIBUNOK

Nos, uraim?

MENENIUS

Milyen rosszaságban szenved Marcius, amellyel ti ketten nem bővelkedtek?

BRUTUS

Ő egy hiba nélkül sem szűkölködik, valamennyivel el van látva.

SICINIUS

Különösen kevélységgel.

BRUTUS

És a hányavetiségben minden emberen túltesz.

MENENIUS

Furcsa biz az. Tudjátok-e ti ketten, mit ítélnék felőletek itt a városban, magunkat értve, a jobb oldalt. Tudjátok?

TRIBUNOK

Nos tehát, mit ítélnék felőlünk?

MENENIUS

Minthogy a kevélységről beszéltetek... de nem haragusztok meg?

TRIBUNOK

Nos, uram, nos?

MENENIUS

Különben mindegy, mert bármily kis tolvaj alkalom igen nagy mennyiségű türelemről foszt meg benneteket. Tegyetek kedvetek szerint s haragudjatok, ha úgy tetszik, ha örömet szerez nektek a harag. Kevélységgel vádoljátok Martiust?

BRUTUS

Nem egyedül mi, uram.

MENENIUS

Tudom, hogy ti magatok nagyon kevésre vagytok képesek. Sok a cimborátok, különben szörnyen együgyű dolgokat vinnétek végbe. Képességek sokkal gyermekibb, hogysen magatok sokat tehetnétek. Kevélységről beszéltek; hejh, ha a hátatok mögé láthatnátok s jó magatokat belsőképpen vizsgálat alá vennétek! Tennétek csak ezt!

BRUTUS

Hát aztán, uram?

MENENIUS

Hát aztán olyan érdemetlen, kevély, kegyetlen, makacs tisztviselő párt (más szavakkal bolondokat) földöznétek fel, aminőket csak kapni Rómában.

SICINIUS

Menenius, téged is nagyon jól ismernek ám!

MENENIUS

Ismernek mint afféle bogaras patríciust és olyat, aki szeret egy-egy pohár tüzes bort, melyben egy csepp szelídítő Tiberisvíz sincs. Mondják, hogy annyiban tökéletlen vagyok, amennyiben az első vádlót pártolom, hogy minden csekélységre indulatoskodom, s hogy többet mulatok az éj hátuljával, mint a reggel homlokával. Amit gondolok, kimondom, s rosszakaratomat kilehelem. Ha találkozom ilyen politikusokkal, mint ti (Lycurgusoknak nem nevezhetlek) s ha az ital, melyet nyújtotok, nem ízlik: félrerántom a képemet. Nem mondhatom, hogy „uraságaitok igen jól fejezték ki magokat”, ha majd minden szavatokból kirí a számár; és ámbár el kell tűrnöm, ha valaki tiszteletre méltó férfiaknak nevez benneteket, de azok gyalázatosan hazudnak, kik azt mondják, hogy emberséges képetek van. Ha ezt látjátok mikrokozmosom földabroszán, következik ebből, hogy engem nagyon jól ismernek? Mi rosszat böngészhet vak látástok e jelből arra nézve, hogy engem nagyon jól ismernek?

BRUTUS

Eredj, uram, eredj; eléggé ismerünk.

MENENIUS

Ti sem engemet nem ismertek, sem magatokat, sem más egyebet. A ti nagyravágyástok: szegény fickóktól süvegeltetni és bókokat nyerni. Eltarisznyáztok egész egy istenadta délelőttet, hallgatva egy narancsos kofa és csaplár civódását, s elhalasztjátok a háromfilléres pört a következő törvényszékig. Ha valami ügyet terjeszt elétek két peres fél, s történetesen egyet csavarít rajtatok a kólíka, olyan képeket rántotok, mint az alakosok, kitűzitek a véres zászlót a türelem ellen, s éji edény után ordítva véresen eresztitek el a pört, melyet kihallgatástok még jobban összegabalyított. Annyiban szereztek békét az ügybajosok közt, hogy mind a két részt összegazemberezitek. Derék legények

vagytok, nagyon.

BRUTUS

Eredj, eredj, jól tudják felőled hogy különb vagy bohócnak az asztalnál, mint bírónak a Capitoliumban.

MENENIUS

Még napjaink is gúnyolódókká válnak, ha ilyen nevetséges személyekkel találkoznak, mint ti. Ha legcélszerűbben beszéltek, még az sem ér annyit se, mint szakállatok mozgása, szakállatok pedig nem érdemli azt a tisztességes sírt, hogy egy kontár szabó vánkosát tömjétek ki véle, vagy hogy számár nyergébe temessék. De nektek azt kell mondanotok: Marcius kevély! holott ő egymaga testvérek közt is ér annyit, mint valamennyi nagyapátok Deucalion óta, ámbár közülük a java alkalmasint firól fira hóhér volt. Jó estét uraságtoknak; további mulatásom veletek megrontaná agyvelőmet, miután ti a plebejus barmok pásztorai vagytok. Leszek oly vakmerő s búcsút veszek tőletek.

Brutus és Sicinius hátramegy.

Jön Volumnia, Virgilia, Valeria

Hogy vagytok, szép és nemes hölgyek? A hold, ha földi volna, sem volna nemesebb nálatok. Hová követitek oly gyorsan szemeiteket?

VOLUMNIA

Érdemes Menenius, fiam, Marcius közeledik. Junó szeretetére kérlek, eressz bennünket.

MENENIUS

Hah, Marcius hazafelé tart?

VOLUMNIA

Igen, tisztelt Menenius, s a legnagyobb sikerrel és megbecsüléssel.

MENENIUS

Neked nyújtom, Jupiter, fővegemet és köszönetemet. Marcius hazajön!

VOLUMNIA és VIRGILIA

Igen is, úgy van.

VOLUMNIA

Íme, itt levele; a szenátusnak is küldött, nevének is, s úgy hiszem, otthon a te számodra is van.

MENENIUS

Ma este az egész házamat leitatom. Levelem van tőle?

VIRGILIA

Igen, minden bizonnyal van leveled. Láttam.

MENENIUS

Levél számomra? Ez képes engem hét esztendeig egészségben tartani, s ez alatt az egész idő alatt csak úgy komázok az orvossal. Galenus legfölségesebb rendelvénye ezen óvoszerhez képest csak kuruzslás, s annyit ér, mint valami lóital. Nincs megsebesítve? mert úgy szokott hazajőni.

VIRGILIA

Ó, nincs, nincs, nincs!

VOLUMNIA

Ó, de meg van sebesítve, hála Istennek!

MENENIUS

Én is azt mondom, ha nincs nagyon megvagdálva. Vajon hoz-e győzelmet zsebében? Úgy illenek neki a sebek.

VOLUMNIA

A homlokán hozza, Menenius. Harmadízben jön haza tölgykoszorúval.

MENENIUS

Jól megtanította Aufidiust?

VOLUMNIA

Titus Lartius írja, hogy együtt vívtak, és Aufidius megfutamodott.

MENENIUS

Jól is tette, afelől biztosíthatom, mert ha ott megáll előtte, olyat kap, amit én föl nem vettem volna Coriolinak minden szekrényeért s az aranyért, mely azokban van. Tudja ezt a szenátus?

VOLUMNIA

Jertek, hölgyeim... Igen, igen, a szenátus kapott levelet a vezértől, melyben ez a háború minden érdemét fiamra ruházza. E táborozásban minden előbbi tetteit fölülmúlta.

VALERIA

Valóban, csodálatos dolgokat beszélnek róla.

MENENIUS

Csodálatosakat? Kezeskedem is, hogy nem érdemetlenül.

VIRGILIA

Adják istenink, hogy igazak legyenek.

VOLUMNIA

Igazak? Ó!

MENENIUS

Igazak? Esküszöm, hogy azok. Hol van megsebesítve? *(A tribunokhoz, kik előrejönnek)* Isten tartsa meg uraságtokot! Marcius hazajön, most még több oka van kevélynek lennie. Hol van megsebesítve?

VOLUMNIA

Vállán és bal kezén. Majd mutathat elég sebhelyet a népnek, ha hivatalért folyomodik. Tarquin elűzetésekor hét seb esett rajta.

MENENIUS

Egy a nyakán s kettő a combján... én úgy tudom, hogy kilenc.

VOLUMNIA

Ez utolsó háború előtt huszonöt sebe volt.

MENENIUS

Most van huszonhét. Minden sebe egy-egy ellenség sírja volt.

Örömjaj és harsonák

Halljátok a harsonákat?

VOLUMNIA

Ezek már Marciusnak hirdetői! Zaj
Előzi őt meg, s könny marad mögötte.
Izmos karjában a sötét halál,
Kinyújtja, és sok ember sírba száll.

Jeladás; harsonák hangzanak.

*Jön Cominius és Titus Lartius, köztük Coriolanus,
fején tölgykoszorú; kapitányok, katonák, hírnök*

HÍRNÖK

Tudjátok meg, hogy Marcius maga
Harcolt Corioliban, s ott hősisége
A Cajus Marciushoz új nevet nyert,
Ezen tisztos név Coriolanus... Üdvöz
Légy Rómában, híres Coriolanus!

Harsonák

MIND

Légy üdvöz itt, híres Coriolanus!

CORIO LANUS

Ne többet már, ez sérti szívemet;
Ne többet, kérlek.

COMINIUS   Ím, uram, anyád...

CORIO LANUS   Ó!

Tudom, kéréd az isteneket, hogy engem
Segítsenek. *(Letérdel)*

VOLUMNIA   Kelj föl, hős katonám!

Szép Marcius, vitézi Cajusom!
És tetteiddel szerzett új neved
Hogy is van? Coriolanus, ügyebár?
De nőd...

CORIO LANUS

Üdvöz légy, kedves hallgatóm!
Nevettél volna, ha koporsó hoz meg,
Hogy diadalmamon sírsz? Kedvesem,
Ez a corioli özvegyek s fiatlan
Anyákhöz illő.

MENENIUS   Áldjanak istenink!

CORIO LANUS

S te még élsz? *(Valeriához)* Ó, bocsánat, asszonyom.

VOLUMNIA

Hová forduljak? Üdvöz légy körünkben!
Vezér, te szinte, s valamennyien!

MENENIUS

Ezerszer üdvöz légy! Nevetni, sírni
Tudnék; nehéz s könnyű vagyok. Üdvözöllek.
Átok szakítsa ki szívét, aki
Nem lát örömmel. Róma titeket
Imádjon, hármatokat; hanem, hitemre,
Van itt néhány vén vadfa, melyeken
Az oltás nem fog. Jó napot, vitézek!

Mi a csalánt csalánnak hívjuk s a bolondot
Bolondnak.

COMINIUS Mindig igazsága van.

CORIOLANUS

Mindig, Menenius, mindig az.

HÍRNÖK

El itt az útból.

CORIOLANUS *(nejéhez és anyjához)*

Kezedet s tiédet.

Előbb, mint házam árnyékába lépek,
Nézzük el a jó patríciusokhoz,
Akiiktől nem csak üdvözlést nyerék, de
Megtisztelést is.

VOLUMNIA Én megértem azt,

Hogy fő ohajtásom s ábrándaim
Beteljesültek. Egy van hátra még,
És ezt tenéked, nem kételkedem, hogy
Megadja Rómánk.

CORIOLANUS Anyám, a magam

Módján inkább leszek szolgájuk, mint uruk
Az ő módjukon.

COMINIUS El a Capitolba!

*Harsonák, kürtök. Elmennek oly ünnepélyesen,
mint jöttek. A tribunok maradnak*

BRUTUS

Minden nyelv róla szól s a gyöngye szem
Üveggel nézi őt. A csacska dajkák
Jajgatni hagyják csecsemőiket,
Őt emlegetvén elragadtatással,
A konyhalyány legszebb vásznát köti
Füstös nyakára s a falakra mászik,
Megtömve minden, bódék, ablakok
A füladásig. Háztetők gerincén
Ül a sokaság, s mind iparkodik
Őt nézni. Ritkán látható papok
Furódnak a tömeg közé, helyet
Szerezni a köznép közt. Fátyolos nők
Odaadják arcuk pírját és fehérét
A kéjelgő s a forró ajku Phoebus
Zsákmányaúl. Oly zaj van, mintha egy
Isten, ki őt vezérli, emberi
Lényébe bújt vón' csellet, s adta volna
A kellemet rá.

SICINIUS Konzul lesz maholnap,

Fogadni mernék.

BRUTUS   Úgy lefekhetünk
Mindaddig, míg az ő hatalma tart.

SICINIUS
Nem fogja ő méltóságát szerényen
Viselni végig; elveszíti azt is,
Mit eddig nyert.

BRUTUS   Ez a vigasztalás.

SICINIUS
Hidd el, hogy a nép, kit képviselünk,
Felejtí majd bármily kis alkalomkor
Régi haragból újabb érdemét;
S hogy ád alkalmat, olyan bizonyos,
Mint hogy kevély.

BRUTUS   Hallám eskünni őt,
Ha konzulságért folyamodni fog,
Nem jó a térre és nem ölti fel
Az alázatosság ócska köntösét, s nem
Mutatja a népnek, mint szokás, sebeit,
Koldulni a büdös szájaktul.

SICINIUS   Jól van.

BRUTUS
Eképp beszélt. Ó, inkább odahagyja,
Mint így szerezzé meg, ha a nemesség
Rá nem segíti.

SICINIUS   Én ugyan kívánom,
Hogy ez legyen szándéka és ezen terv
Szerint működjék.

BRUTUS   Meglásd, megteszi.

SICINIUS
Akkor megértjük, amit úgy kívánunk:
Ő bukni fog.

BRUTUS   Meg is kell buknia,
Máskép mi járunk így. Rá kell vezetnünk
A népet, hogy gyűlölte mindig őt, hogy
Öszvérekké változtatná, ha bírná,
Hogy elnémítná szószólóikat,
És a szabadságból őket kiverné,
Hogy nem teszen föl bennök több erőt
S tehetséget, több lelket, mint van a
Tevében, mely azért tápláltatik csak,
Hogy hordja a tehert, s jól megverik, ha
Eldől alatta.

SICINIUS   Ilyetén beszédűtől,
Ha majd a népet lázadó dacával
Legjobban bántja (s ez meglesz, mihelyt

mulaszt, amiben teljesen kimutathatja irántok ellenséges indulatát. Márpedig a nép gyűlölségére és nemtetszésére iparkodnia éppen oly gonoszság, mint az, mit ő nem helyesel: hízelegni szeretetéért.

MÁSODIK SZOLGA

Nagy érdemeket szerzett ő hazájától, s az ő emelkedése nem oly kényelmes lépcsőkön történt, mint azoké, kik, a nép előtt magokat udvariasan hajtogatva, süvegeléssel jutottak a hírre és tiszteletre, minden egyéb tett nélkül. Ő, ellenkezőleg, annyira beülteté dicsőségét szemökbe és tetteit szívökbe, hogy erről hallgatni s ezt meg nem vallani hálátlan igaztalanság, elferdíteni pedig oly gázság volna, mely maga magát meghazudtolván, rosszallást és szemrehányást vonna magára mindenkitől, aki hallaná.

ELSŐ SZOLGA

Ne többet róla, ő érdemteljes ember. Helyet, helyet; jőnek.

*Jeladás a harsonákkal. Jön, a lictorok után,
Cominius konzul, Menenius, Coriolanus,
több szenátor, Sicinius és Brutus.
A szenátorok elfoglalják helyeiket, a tribunok szinte*

MENENIUS

Bevégezvén a volszk ügyet s haza
Rendelvén Titus Lartius, ezen
Másod-gyűlésünk legfő pontja lesz,
Dijazni a nemes szolgálatot, mely
Honáért ennyit tön. Kérlek tehát,
Komoly s nagyon tisztelt apák, hogy a
Jelen konzult, ki sikeres hadunk
Vezére volt, hagyjátok szólani
A hősiségről, melyet végbevitt
Cajus Marcius Coriolanus, aki
Azért van itt, hogy érdeme szerint
Köszönjünk néki.

ELSŐ SZENÁTOR Jó Cominius, szólj.

Rövidség kedvéért ne hagyj ki semmit,
Higgyük inkább, hogy a hon gyenge őt
Dijazni, mintsem, hogy tán mibelőlünk
Hiányzik rá a kedv. Népszónokok,
Kérünk, figyeljetek barátilag,
S bírjátok rá a népet, hogy velünk
Majd egyetértsen.

SICINIUS Jó egyezkedés

Végett vagyunk itt; hajlandó szívünk
Tisztelni és elősegíteni e
Gyűlés ügyét.

BRUTUS Ezt annál szívesebben

Tesszük, ha nyájasb véleménye van
A nép felől, s jobban becsüli, mint

Becsülte.

MENENIUS   Ejh, ez nem való ide.
Inkább ne szóltatok vón. Tetszik-e
Hallgatnotok Cominiust?

BRUTUS   Szívesen, de
Inkább helyén volt észrevételem, mint
Ezen feddés.

MENENIUS   A népnek ő barátja,
De hálótársa nem leszen. Derék
Cominius, szólj.

Coriolanus fölkel s indul ki

Ülj le a helyedre.

ELSŐ SZENÁTOR
Foglalj helyet; ne szégyeld hallani
Hőstettidet.

CORIOLANUS   Bocsánat, uraim,
Tűröm inkább megint a gyógyuló seb
Kínját, mint halljam, hogy mint kaptam őket.

BRUTUS
Uram, remélem, nem beszédem űz el.

CORIOLANUS
Nem, uram; de míg a harcban gyakran álltam,
Futék a szótól. Nem hízelgetek s így
Nem sértetek ti. És én szeretem
A népet, mint érdemli.

MENENIUS   Kérlek, ülj le.

CORIOLANUS
Inkább vakarnám a napon fejem
Rohamfuváskor, mint henyélve halljam
Nagyítani semmiségemet. *(El)*

MENENIUS   Tribúnok!
Hogy hízelegne ő fajotoknak, ahol
Ezer közt egy jó van?... Látjátok: inkább
Kockára tette minden tagjait
A hírért, mint annak hallásaért csak
Egyik fülét! Kezdd el, Cominius.

COMINIUS
Hangom hiányzik: gyöngén nem szabad
Coriolanusról beszélni. Közhit,
Hogy a vitézség fő erény, s leginkább
Vál dízére a birtokosnak; így
Az említettem férfihoz hasonló
Nincs a világon. Már tizenhat éves
Korában, hogy Tarquin meglepte Rómát,
Harcolt a többi előtt. Diktatorunk

(Kinek dicsőség!) látta víni őt,
Midőn amazón-állával kergeté
A szőrös képeket. Megmentte egy
Szorított rómaid, s a konzul látta, hogy
Lesújta három ellent; térdre ejté
Magát Tarquint is. E napon, midőn
Nőt játszhatott volna a színpadon még,
Csatában férfi volt, tölgykoszorú
Lett a jutalma. Kisgyermek korában
Lón férfivá, s így nőtt, miként a tenger,
S azóta ő tizenhét ütközetben
Egy kardnak sem hagyott babért. Utolsó
Tettére, Coriolin kül s belül,
Már erre nincs szó. Gátlá a futókat
S példáján a gyávák játék gyanánt
Vevék a vést. Mint a hajó előtt
A hullám, úgy hajlott előtte a nép
S hullott le. Kardja, e halál pecsétje,
Őt, ahová csak ért. Egy vér vala,
Tetőtül talpig; minden mozdulását
Halálhörgés követte. Egyedül ment
Be a vészes városkapun, s befesté
Kerülhetetlen balsorssal; kijött
Segély nélkül, s úgy zúdult, új erővel
Corioliba, mint üstökös. Övé most
Minden; de ekkor harci zaj veré föl
Serény lelkét és kettős lelkesülés
Élénkíté föl fáradt tagjait.
Jött a csatába, és itt párologva
Rohant az emberéletek fölött, mint
Az örök romlás, s míg nem lett a mienk
A város és a harctér, meg nem állt
Lélegzet-vételért sem.

MENENIUS   A dicső!

ELSŐ SZENÁTOR

Nem tisztelhetjük úgy meg, hogy reá
Méltó ne volna.

COMINIUS   A zsákmányt megveté,

A drágaságokat silány szemétnék
Tekinté csak. Kevesbet követel, mint
Mit a fősvénység adna. Tettei
Jutalma az, hogy tette. Idejét
Eltölté, s néki ez elég.

MENENIUS   Valódi

Nemes. Hivassuk.

ELSŐ SZENÁTOR   Hidd be Coriolanust.
ELSŐ SZOLGA

Ím, érkezik.

Coriolanus jön

MENENIUS

Örömmel választ, Coriolanus, a
Tanács konzulnak.

CORIOLANUS   Néki köszönöm

Éltem s szolgálatom.

MENENIUS   Most már csak a

Néphez kell szólnod.

CORIOLANUS   Kérlek, mentsetek föl e

Szokás alól; én föl nem ölthetem
Ama ruhát, hogy esdjek meztelen
A voksokért sebeim miatt. Tegyétek,
Hogy elkerüljem.

SICINIUS   A nép megkivánja

Magáét, egy szikrát sem enged a
Bevett szokásból.

MENENIUS   Ne ingereld őket.

Kérlek, hogy tégy a rendszabály szerint,
Vedd át oly módon méltóságodat,
Mint elődid vevék.

CORIOLANUS   Ez oly szerep,

Melyet pirúlva játszánám; s szeretném,
Ha elvonnók a néptől.

BRUTUS   Hallod ezt?

CORIOLANUS

Hetvenkedjem, hogy ezt és ezt tevém?
Mutassam a nem-fájó sebhelyet
(Mit rejtenem kellene) mintha épp csak
Szavazat-nyerni kaptam volna?

MENENIUS   Hagyd ezt.

Vegyétek pártfogás alá ügyünket,
Népszónokok. S nemes konzul, neked
Üdv s tisztelet!

SZENÁTOROK

Üdv s tisztelet neked, Coriolanus!

Harsonák. A szenátorok el

BRUTUS.

Látod, hogyan fog bánni majd a néppel?

SICINIUS

Csak észrevegyék szándékát. Megvetőleg
Fog kérni, mintha olyat kérne, amit

Megadniok kell.
BRUTUS Jer, tudokra adni
Eljárásunkat. A vásár terén
Várnak bennünket, úgy tudom.

El mind a ketten

3. szín

Ugyanott. A Forum. Polgárok jönnek

ELSŐ POLGÁR

Ismétlem, ha kérni fogja voksainkat, nem tagadhatjuk meg tőle.

MÁSODIK POLGÁR

De meg, uram, ha akarjuk.

HARMADIK POLGÁR

Hatalmunkban van ezt megtenni, csak hogy ez olyan hatalom, melynek végbevételére nincs hatalmunk, mert ha megmutatja nekünk sebeit és elmondja tetteit, be kell mártanunk nyelveinket a sebekbe, s érettök szólnunk; így ha elmondja nemes tetteit, nekünk is el kell mondanunk nemes elismerésünket. A hálátlanság szörnyűség, s ha a sokaság hálátlan, ez annyi, mint a sokaságot szörnyeteggé tenni; eszerint, annak tagjai levén, magunkat szörnyeteg tagokká tennők.

ELSŐ POLGÁR

S hogy különbnek nem tartanak bennünket, nemigen sok híja van, mert midőn a gabona dolgában föltámadtunk, ő maga sem átalott bennünket sokféle tömegnek nevezni.

HARMADIK POLGÁR

Többen adták már nekünk e nevet; nem azért, hogy fejeink közül némelyik barna, némelyik fekete, némelyik gesztenyeszín, némelyik kopasz, hanem hogy elménk olyan sokszínű; s én úgy hiszem, ha minden elméncségünk egy koponyából eredne is, ki keletre, ki délre, ki éjszakra, ki nyugatra röpülne, s ha megegyeznének is, hogy egy úton haladnak, azonnal ott volnánk az éjszaktű minden pontjain.

MÁSODIK POLGÁR

Úgy gondolod? Hát az én elméncségem vajon merre repülne?

HARMADIK POLGÁR

Ó, a tied nem jönne ki oly hirtelen, mint más emberé, mert nagyon bele van sutulva ebbe a tuskófejbe; de ha szabadon volna, bizonytalán dél felé szállna.

MÁSODIK POLGÁR

Miért arra?

HARMADIK POLGÁR

Hogy ködbe vesszen! Ha háromnegyede rothadt gőzbe oszlanék, a negyedik része lelkiismeretességéből visszafordulna, hogy téged megházasítani segítsen.

MÁSODIK POLGÁR

Te csak mindig tele vagy ilyen furcsaságokkal., No hiszen jól van, no.

HARMADIK POLGÁR

El vagytok-e tökélve, mindnyájan rá szavazni? De az mindegy, a többség mellette

lesz. Annyit mondok, ha a néphez hajolna, nem volna külön ember nála.

Jön Coriolanus és Menenius

Íme, itt jön, mégpedig az alázatosság köntösében; vigyázzunk magaviseletére. Ne álljunk így együtt, hanem menjünk arra, ahol áll, egyenként, kettenként és hármanként. Mindegyikünknek el kell mondania kérelmét, miáltal valamennyien részesülünk a megtiszteltetésben, hogy saját nyelveinkkel adjuk neki szavazatunkat; azért kövessetek: megmutatom, hogy menjetek el mellette.

MIND

Jól van, jól van.

Polgárok el

MENENIUS

Uraim, nem úgy van; hisz legjobbjaink
Ekkép tevének.

CORIOLANUS Mit mondjak tehát?...

Uram, kérlek... Hah, dögvész! nyelvemet
Nem bírhatom rá... Nézd, uram, sebeim,
A hont szolgálva kaptam, amidőn
Testvéreid közül sok ordított
S futott saját dombunktól.

MENENIUS Istenek!

Ilyet ne mondj. Kérd, hogy gondoljanak rád.

CORIOLANUS

Gondoljanak rám? Akasszák fel őket!
Inkább felejtse, mint az erényt, mit
Hiába vernek papjaink beléjük.

MENENIUS

Mindent lerontasz. Úgy beszélj velök,
Amint tanácsos; kérlek. *(El)*

CORIOLANUS Mondd nekik, hogy

Mossák meg képök és foguk.

Jön két polgár

Itt jön egy pár.

Uram, tudod, mi végett állok itt.

ELSŐ POLGÁR

Tudom: mondd meg, mi bírt reá, uram?

CORIOLANUS

Én érdemem.

MÁSODIK POLGÁR

Ten érdemed?

CORIOLANUS

Nem is

Kivánatom.

ELSŐ POLGÁR

Mit, nem kívánatod?

CORIOLANUS

Nem, uram.
Sosem kívántam a szegényeket
Koldúlással zavarni.

ELSŐ POLGÁR

Gondold meg, hogy ha nyújtunk valamit,
Mi is remélünk nyerni általad.

CORIOLANUS

Jól van; mi hát a konzulságnak ára?

ELSŐ POLGÁR

Az ára: baráti kérelem.

CORIOLANUS

Baráti?

Hát, kérlek, add. Mutathatok sebet, ha
Magunk leszünk. Becses szavazatod kell!
Mit mondasz rá?

MÁSODIK POLGÁR

Tisztelt úr, megkapod.

CORIOLANUS

Megalkuvánk, uram.
Két érdemes voksot már koldulék. Az
Alamizsna megvan. Isten hírivél!

ELSŐ POLGÁR

Ez mégis furcsa egy kicsit.

MÁSODIK POLGÁR

Ha újra

Adnám szavam... no, mit se tesz.

El mind a ketten. Jön két más polgár

CORIOLANUS

Kérlek benneteket, ha szavatok hangjával összeüt, hadd legyek konzul; íme,
rajtam a szokott köntös.

HARMADIK POLGÁR

Érdemesen viselted magadat hazád irányában, meg nem is viselted magad
érdemesen.

CORIOLANUS

E talány?

HARMADIK POLGÁR

Ellenséginek ostora voltál, barátinak vesszeje voltál.
Valóban, te nem szeretted a népet.

CORIOLANUS

Annál többre kell engem becsülnötök, hogy szeretetemet nem alacsonyítottam le.
Hízkelkedni fogok, uram, megesküdt testvéremnek, a népnek, hogy több érdemet
arassak nála; ez olyan tulajdonság, amit szívesen vesz... s miután választásuk
bölcssége inkább akarja bírni kalapomat, mint szívemet: betanulom a kedveltető
hajlongást, s iparkodni fogok majmolni, ti. utánozni valamely népszerű férfi
varázsát, s ezt bőkezűleg közlöm minden emberrel, aki kívánja. Annak okáért
kérlek, hadd legyek konzul.

NEGYEDIK POLGÁR

Reméljük, hogy barátot nyerünk benned, s azért szívesen szavazunk rád.

HARMADIK POLGÁR

Sok sebet kaptál hazáért.

CORIOLANUS

Nem akarom hitelesíteni tudományodat azzal, hogy ezeket mutassam. Nagyra becsülöm szavazatokat, s így nem háborgatlak tovább.

MIND A KÉT POLGÁR

Az istenek boldogítsanak, uram, szívünkben kívánjuk.

El mind a ketten

CORIOLANUS

Mi édes voksok!
Inkább meghalni, éhen veszni, mint
Koldulni a megérdemelt díjért.
Mért álljak én e farkasbőrben itt,
S kérjek fütől-fától szükségtelen
Bizonyoságot? Mert a szokás kívánja!
Ha mindenben követjük a szokást,
A régi por söprenyű marad,
S oly hegymagosra nő a rossz, hogy a jó
Fölül nem múlja. Nem vagyok bolond,
Inkább legyen dicsőség s hivatal
Akárkié. Felén már túl vagyok,
Átkínlódom hát a másik felén is.

Más három polgár jön

Itt jó néhány voks.
Szavazatok rám, csak azért csatáztam,
A voksért virraszték, voksotokért van
Rajtam huszonnégy seb, s kétszer kilenc
Csatát láték, hallék; voksotokért
Tettem hol ezt, hol azt. Voksoljatok rám,
Szeretném a konzulságot, valóban.

ÖTÖDIK POLGÁR

Ő nemesen viselte magát; minden becsületes ember rá fog szavazni.

HATODIK POLGÁR

Hadd legyen tehát konzul. Az istenek boldogítsák őt s tegyék a nép barátjává.

MIND

Amen, amen. Az Isten tartson meg, nemes konzul.

A polgárok el

CORIOLANUS

Érdemes voksok!

Visszajön Menenius; vele Brutus és Sicinius

MENENIUS

Kiálltad, amit kelle. A tribúnok
Reád ruházzák a nép voksait.

Mostan, felöltve tiszted jeleit,
Menj a tanács elé.

CORIOLANUS   Megvan tehát?

SICINIUS
A kérelem-szokást beteljesítéd,
A nép megválasztott, s fölhívatol, hogy
Gyűlésbe jöjj és elfoglald helyed.

CORIOLANUS
Hol? A tanácsháznál?

SICINIUS   Ott, Coriolanus.

CORIOLANUS
Vehetek rám más ruhát?

SICINIUS   Vehetsz, uram.

CORIOLANUS
Tészem tüstént, s ha újonnan magamra
Ismérek, a tanács elé megyek.

MENENIUS
Társad leszek. Ti nem jöttök velünk?

BRUTUS
A népet várjuk.

SICINIUS   Isten véletek.

Coriolanus és Menenius el

Megkapta, s mint szeméből látható,
A szíve ég.

BRUTUS   Kevély szívvel viselte az
Alázatosság köntösét. A népet
Szétoszlatoz?

Visszajőnek a polgárok

SICINIUS
Nos, társaim, megválasztátok őt?

ELSŐ POLGÁR
Reá szavaztunk.

BRUTUS   Adják istenink, hogy
Hajlandóságtokat megérdemelje.

MÁSODIK POLGÁR
Ámen. Szegény, súlyatlan véleményem
Szerint gúnyolt, midőn esdett.

HARMADIK POLGÁR   Valóban,
Csúfolt bennünket nyilvánságosan.

ELSŐ POLGÁR
Nem, ez csak szólásmódja, nem csufolt.

MÁSODIK POLGÁR
Magad vagy köztünk azt mondó, hogy ő
Nem bánt velünk csufúl; nem is mutatta

Érdemjelét, honáért nyert sebeit.

SICINIUS

Ezt csak tevé...

POLGÁROK Nem látta senki sem.

HARMADIK POLGÁR

Mondá: magánhelyen mutathat sebeket,
S kalapját megvetőn billentve szólt:
„Konzul szeretnék lenni, s az ő szokás csak,
Megegyezésekkel engedi;
Szavazzatok rám.” Amidőn ígértük:
„Köszönöm” mondá, „a voksot köszönöm
Az édes voksot... most szavazzatok
Végzők ügyünket.” Hát nem csúfolás ez?

SICINIUS

Dőrék volátok ezt nem látni? Vagy
Láttátok, s mégis gyermekmódra rá
Szavazzatok?

BRUTUS Mért nem beszéltetek, mint

Tanítánk? Még midőn hatalma nem volt,
Csak mint közember szolgált a hazának,
Már ellenségetek volt; a szabadság
S jogaitok ellen szólt mindig, miket
Az államtól bírtok. És most, midőn
Hatalmat nyert, ország-kormányozást,
Ha most is megmarad rosszindulatja
A nép iránt: nem tennen voksotok lesz
Átkotok? Kellett volna mondani,
Hogy érdemét tekintve nem igényel
Ugyan sokat, de voksaitokért
Emlékezzék reátok szívesen,
S rosszindulatját változtassa jóvá,
S legyen baráti főnök.

SICINIUS Így beszéd, mint

Megmondottuk, próbára tette volna
Lelkét s szívét; s vagy jó ígéretet
Csalt volna tőle, melyre őt adandó
Alkalmakon figyelmessé tehetnök,
Vagy megsértette volna nyers kedélyét,
Mely nem tűr semmit, ami egybe-másba
Korlátozná, s így feldühítve őt,
Fordíthatatok hasznokra mérgét,
S meg nem választatik.

BRUTUS Vevétek észre

Hogy megvetett nyilvánosan, midőn
Szüksége volt reátok? s hiszitek,

Hogy megvetése nem lesz elzuzó most,
Midőn rátok tiporhat? Testetekben
Mért nem volt szív! Azért van nyelvetek, hogy
A józan ész ellen kiáltsatok?

SICINIUS

Máskor kérelmeket tagadtatok meg,
S most arra, aki nem kért, de csufolt,
Reá szavaztatok!

HARMADIK POLGÁR

Nem iktaták be, visszavonható még.

MÁSODIK POLGÁR

És visszavonjuk!
Ötszáz ilyen voksért kezeskedem.

ELSŐ POLGÁR

Én ezerért, s hozzá barátaik.

BRUTUS

El innen rögtön, s mondjátok nekik, hogy
Oly konzult választottak, aki őket
Szabadságuktól fosztja meg, s kutyákként
Elnémitandja, melyek ugatásért
Tartatnak, s mégis oly sokszor verik meg,
Midőn ugatnak.

SICINIUS Gyűljenek össze mind

S döntsék le jobb megfontolás után
E balga választást. Mondjátok el, mily
Kevély, hogy mindig gyűlölt bennetek,
S mily göggel hordta az alázat köntösét,
S hogyan gunyolt. Csupán a szeretet,
Szolgálatit tekintve, nem hagyá most
A bántó módot észrevennetek,
Mely csúfoló, illetlen modorú volt
Ős gyűlöleténél fogva.

BRUTUS Fogjatok

Mindent reánk, hogy (gátat nem tekintve)
Mi voltunk rajt, nektek ki kelle őt
Neveznetek.

SICINIUS Mondjátok azt, hogy inkább

Parancsainkra, mint jó kedvetekből
Választottátok őt, hogy lelketek
Eltelve volt azzal, mit tennetek
Kellett, nem amit akartatok, s ezért
Szavaztatok rá kelletlen. Miránk
Fogjátok.

BRUTUS Minket ne kiméljete.

Mondjátok, hogy mi vertük fejetekbe:

Szolgálni mily ifjan kezdé honát,
S szolgálja folyvást... hogy honnét ered,
A bajnok Marciusoktól... őse volt
Numának unokája, Ancus, aki
A nagy Hostilius királyt követte...
Ezen házból volt Quintus s Publius, kik
Csatornákon legjobb vizet hozának;
És Censorinus, népkedvenc, ki e nevet
Két ízbeni cenzorságért nyeré,
Az ő nagy őse volt.

SICINIUS   Ily sarjadék,
S maga is megérdemlé azonfölül
E szép helyet; mi mondtuk, hogy vegyétek
Őt pártfogás alá... de vélitek,
Múltját s jelenjét összevetve, hogy
Ellenségték, s a gyors megegyezést
Eltörlitek.

BRUTUS   Mondjátok: nélkülünk így
Soha nem teszték... Mindig ezt a hűrt;
S mihelyt elég sok ember összegyűlt,
El a Capitolba.

POLGÁROK   Jó. Majd mindenik
Sajnálja a választást.

A polgárok el

BRUTUS   Menjetek hát;
Tanácsosabb most e fölzendülés,
Mint várni később még nagyobb veszélyre.
Ha visszalépésökre, mint szokása,
Fölingerül: vigyázunk rá s dühéből
Hasznot huzunk.

SICINIUS   Jer a Capitoliumba,
Legyünk elébb ott, mint a népfolyam:
Lássék saját szándékának (miként
Részint az is), mihez mi ösztönöztük.

El mind a ketten

Harmadik felvonás

1. szín

Róma. Utca. Kürtök. Jőnek Coriolanus, Menenius, Cominius, Titus Lartius, szenátorok, patríciusok

CORIOLANUS

Megint hadat gyűjt hát Aufidius?

LARTIUS

Igen, uram, s ez okból végezők
A frigykötést oly hirtelen.

CORIOLANUS

És így a volszk nép úgy áll, mint előbb;
Kész rajtunk ütni ismét kedvező
Időben?

COMINIUS Úgy meg vannak rontva, konzul,
Hogy egyhamar nem látjuk lengeni
Zászlóikat.

CORIOLANUS Aufidiust ki látta?

LARTIUS

Ótalmam alá jött, s szidta nemzetét,
Hogy elveszíté csúfondárosan
A várost, aztán Antiumba tért.

CORIOLANUS

Beszélt rólam?

LARTIUS Beszélt, uram.

CORIOLANUS Miket?

LARTIUS

Hányszor jött össze kardosan veled;
Hogy a világon mindenek fölött
Téged gyűlöl, hogy minden vagyonát
Kockáztató zálogba tenni kész, csak
Győződ lehessen.

CORIOLANUS Antiumban él?

LARTIUS

Ott, Antiumban.

CORIOLANUS

Bár lenne fölkeresni őt okom, hogy
Szembenézzek dühével. (*Lartiushoz*) Jó napot honn!

Jön Sicinius és Brutus

Im, itt a néptribúnok, nyelvei
A község szájának. Nem szívelem,
Mert úgy kérkednek rangjukkal, hogy azt nem
Tűrheti a nemesség.

SICINIUS Ne tovább!
CORIOLANUS
Mi történik?
BRUTUS Maradj; tovább haladnod
Veszély.
CORIOLANUS Honnét e változás?
MENENIUS Mi baj?
COMINIUS
Nem választá meg őt nép és nemesség?
BRUTUS
Cominius, nem.
CORIOLANUS Gyermekesek szavaztak?
ELSŐ SZENÁTOR
Utat, tribúnok; a piacra megy.
BRUTUS
Föl van lobbanva a nép ellene.
SICINIUS
Megállj, mert baj lesz.
CORIOLANUS Ilyen hát a csorda?
Ezeknek voksot! Most ígérnek és
Azonnal visszaveszik. Mi tisztetek van?
Ti vagytok a száj, mért a fogakon
Nem uralkodtok? Ti bujtogattatok?
MENENIUS
Csak csendesen.
CORIOLANUS Szántszándékos dolog;
Nemesség ellen összeesküvés.
Túrjuk s éljünk azokkal, kik sem úrnak,
Sem szolgának nem jók.
BRUTUS Nem összeesküvés.
A nép zajong, mert gúnyolád. Minap, hogy
Ingyen búzát kaptak, te zúgolódtál;
Mocskoltad szószólóikat, nevezted
Őket hizelkedőknek, a nemesség
Ellenségének s köntösforgatóknak.
CORIOLANUS
Ez tudva van rég.
BRUTUS Nem mindenki tudta.
CORIOLANUS
Te beszélted el?
BRUTUS Mit! én beszéltem?
CORIOLANUS
Tőled kitellik.
BRUTUS Meglehet, de dolgom
Jobban végeztem, mint te a tied.

CORIO LANUS

Mért én legyek hát konzul? A pokolra!
Oly silány leszek, mint ti... s társatokként
Tribúnkodom.

SICINIUS Sok olyat téssz, ami
A népet bántja. Ha pályád, melyre léptél,
Folytatni vágyod, kérdezd nyájasabban
Az útat, amelyről letévedél,
Másképp nem állhatsz, mint konzul, fölötte,
Sem, mint tribún, mellette.

MENENIUS Csendesesen!

COMINIUS

A néppel visszaéltek. Menjetek.
Rómához ilyen aljasság nem illik,
S ezt meg nem érdemelte Coriolanus,
Ezen méltatlan botrányt, hogy galádul
Dicsőségének gáncsot vessenek.

CORIO LANUS

Beszéljete k ti gabnáról nekem!
Azt mondtam, úgy van, s azt ismétlem is.

MENENIUS

Ne most, ne most.

ELSŐ SZENÁTOR Uram, ne e zavarban.

CORIO LANUS

Az életemre, most!... Nemes barátim,
Engedjete k meg.
Hadd lássa e csélesap, büdös csapat,
Hogy nem hizelgek, és tekintse bennem
Magát. Ismétlem, hogy kimélve őket
Tanácsunk ellen hintjük el magvát az
Orcátlanságnak, pimasz zendülésnek;
Magunk szántottuk és vetettük ezt el,
Közénk vegyítve őket, nemesekbe,
Kikben van erény, erő is, kivéve,
Mit koldusoknak adtak.

MENENIUS Elég, ne többet.

ELSŐ SZENÁTOR

Kérlek, ne szólj többet.

CORIO LANUS Hogyan! ne többet?

Amint hazámért ontám véremet,
Nem félve külhatalmat, úgy kiáltsa
Tüdőm a szót, míg megszakad, e fekélyes
Nép ellen, melynek undorít baja
S mégis keressük, hogy reánk ragadjon.

BRUTUS

Úgy szólsz a népről, mintha büntető
Isten volnál, s nem oly erőtelen
Ember, mint ők magok.

SICINIUS Jó lenne ezt a
Népnek tudtára adni.

MENENIUS Mit? Haragját?

CORIOLANUS

Harag!
Ha, mint éjféli álom, oly nyugodt
Volnék, így vélekedném, esküszöm.

SICINIUS

Rejtett méregnek kell maradnia
E véleménynek, hogy tovább-tovább más
Ne mérgezzon meg.

CORIOLANUS Kell maradnia!

Halljátok ezt a kis Tritont, hatalmas
Kell-jével?

COMINIUS Az nem volt törvényszerű.

CORIOLANUS

Kell!...

Te jó, de oly eszélytelen nemesség,
Tisztes, de gondatlan tanács, azért hagyál
A hydrának szolgát választani,
Hogy ez makacs *kell*-jével, mely csupán
A szörnyetegnek kúrtharsogtatása,
Folyód pocsolyába fojtsa s medredet
Magának tartsa meg? Ha van hatalma,
Engedjen balgaságtok; hogyha nincs,
Ébredjünk e veszélyes lanyhaságból.
Ha bölcsek vagytok, mért bolondoztok; ha nem,
Vánkost nekik. Ha ők szenátorok, ti
Plebejek vagytok, s ők azok valóban,
Ha összeolvasztott voksaitokon csak
Az ő izök van. Tesznek tiszteket,
És ilyeket, mint ez, aki paraszti
Kell-jét oly bíróságnak mondja, milyen
Még Graeciában sem volt. Jupiterre,
Ez meggyalázza a konzult s szívem fáj,
Látván: ha két egyenlő hatalom
Támad, mily hirtelen jön a zavar
Nyilásaik közé, s azáltal egymást
Emészti föl.

COMINIUS Jó, menjünk a piacra.

CORIOLANUS

Bárki tanácslá, hogy magtárainkból
A gabnát ingyen osszuk, mint koronként

Szokás volt Graeciában...

MENENIUS

Elég elég...

CORIOLANUS

(Bár ott a népnek több hatalma volt),
Az, mondom, engedetlenséget és
Romlást idézett.

BRUTUS

Mit, a nép ilyenre

Szavazzon, aki így szól?

CORIOLANUS

Okaim

Vannak, különbek, mint az ő szavok.
Tudják, hogy nem volt tőlünk díj a gabna;
Bizton levén, sohsem szolgáltak érte.
Egy sem mozdult, midőn ingott az állam
És hadba kellett volna menniök.
Ingyen gabnát az ily szolgálatért!
A hadban föllázadtak, itt kitűnt
Vitézségök sem válik érdemökre.
A vád, mivel gyakran méltatlanul
Szenátusunkat illeték, jogot
Ajándékokra nem szerez. Továbbá
E sok gyomor hogy emészthetné meg a
Tanács kegyelmét? Tett beszéljen a
Szavak helyett: „Mi kívánjuk, mi a
Többség vagyunk, s félelmök majd megadja
Kívánatunkat.” Így lealjasítjuk
Magunkat; e rongy nép azt véli, hogy
Gondoskodásunk félelem... s ez egykor
Ajtót tör, s varjakat hoz a tanácsba,
Megtépni a sasokat.

MENENIUS

Menjünk, elég.

BRUTUS

Mértéken túl elég.

CORIOLANUS

Nem az, netek több:

Esküt teszek mindenre, ami szent
Ég s föld előtt! e kettős hatalomnak
(Hol egyik párt méltán büszke s a másik
Ok nélkül bős, hol ész, igény, nemesség
Mit sem tehet, csak a közbutaság
Igen- s nemjével) el kell hagynia
A szükségést, helyt ad az ingatag
Hanyagságnak. Hiába várjuk a
Sikert ily gátak közt. Kérlek tehát: kik
Kevésbé vagytok gyávák, mint szerények,
Kik inkább kedvelitek hazánk alapját,
Mint féltek változástól, kik előtt

Szép élet a hosszúnál többet ér, kik
Ráálltok a testet megóni a
Haláltól vészes gyógyszer által... e
Sokágu nyelvet tépjétek ki rögtön,
Ne nyaljon édest, mely méreg neki,
Aláztatástok sérti a józan észet
S megfosztja a hazát azon tökélytől,
Mely illő, hogy diszítse, s képtelen
A jót, mint óhajt, végbevinni az
Ellenszegülő rossz miatt.

BRUTUS Elég volt.

SICINIUS

Mint áruló beszélt, s mint áruló
Lakolni is fog.

CORIOLANUS

Alávaló! fülj meg gyűlöletedben.
Miért a népnek e kopasz tribúnok?
Ezeknek engedvén, szót nem fogad.
A felsőbbeknek. Lázadás alatt,
Midőn törvény a szükség volt, nem a jog,
Választatának. Boldogabb időben
Mondjuk ki: így jó s így kell lennie,
S dobjátok porba hatalmokat.

BRUTUS

Nyilvános árulás.

SICINIUS Konzul legyen? Nem!

BRUTUS

Aedilek, hé!

Egy aedil jön

El kell fogatni őt.

SICINIUS

Menj, hídd a népet,

Aedil el

amelynek nevében

Elfoglak, mint áruló újítót
S a közjó ellenét. Parancsolom,
Kövess a számadásra.

CORIOLANUS Félre, vén barom!

SZENÁTOROK ÉS PATRÍCIUSOK

Megvédjük őt.

COMINIUS Öreg, vedd el kezéd.

CORIOLANUS

Odább innen, rohadt lény, mert kirázom
Ruhádból csontod!

SICINIUS Polgárok, segítség!

Plebejus csőcselék jön az aedilekkel

MENENIUS

Több tisztelet mind a két részről.

SICINIUS Itt van,

Ki romlásokra tör.

BRUTUS Fogjátok el,

Aedilek.

POLGÁROK Rajta, rajta, le vele!

SZENÁTOROK

Fegyvert, fegyvert, fegyvert!

Körülveszik Coriolanust; általános zavar

Tribúnok, polgárok, nemesek, megálljunk!

Sicinius, Brutus, Coriolanus,

Polgárok! Békét, békét; álljatok meg!

MENENIUS

Mi válik ebből?... A lélegzetem fogy,

Romlás közelg, nem szólhatok. Tribúnok,

Beszéljete; lassan, Coriolanus.

Szólj, jó Sicinius.

SICINIUS Figyeljen a nép!

POLGÁROK

Halljuk!... Beszélj!

SICINIUS Veszély fenyegeti.

Szabadságjogotokat. Marcius

Akarja azt elvenni, Marcius, kit

Imént konzullá tettetek.

MENENIUS Piha,

Hisz ez nem olt, hanem még bujtoogat.

ELSŐ SZENÁTOR

Eldönti a várost, mindent leront.

SICINIUS

Mi a város, ha nem a nép?

POLGÁROK Úgy vagy, úgy,

A nép a város.

BRUTUS

Köz-egyezés útján levénk a nép

Előljárói.

POLGÁROK És azok maradtok.

MENENIUS

Valóban, olyan színe van.

CORIOLANUS

Ez úton így a város összeomlik,

Alapjához leroskad a földél,

És omladékok fogják eltemetni
Az álló rendet.

SICINIUS Ez halálra méltó.

BRUTUS

Erősítsük meg vagy veszítsük el
Tekintélyünket. Nyilván mondjuk a nép
Nevében, amelynek hatalma minket
Magának megválaszta, Marcius
Büne halált kíván!

SICINIUS Fogjátok el hát,
Vigyétek a tarpei szirthez, onnan
Taszítsátok le!

BRUTUS Rajta, aedilek!

POLGÁROK

Add meg magad.

MENENIUS Csak egy szót halljatok,
Kérlek, tribúnok, hadd szólhassak egy szót.

AEDILEK

Csendet! Csendet!

MENENIUS (*Brutushoz*)

Legyetek, aminek

Látszotok, igaz honfiak s tegyétek
Jóvá a dolgot mérséklettel és ne
Erőszakoskodással.

BRUTUS A hidegség,
Mely bölcsességnek tetszik, méreg ott,
Hol így dühöng a baj. Fogjátok el,
S vigyétek a sziklára.

CORIOLANUS Nem, itt halok meg. (*Kardot ránt*)
Nem egy van itt, ki látta, hogy vivok, most
Jöjjön, s amit látott, próbálja meg.

MENENIUS

Le e kardot!... Hátrább, tribúnusok.

BRUTUS

Fogjátok el!

MENENIUS Segítsük Marciust!

Nemesség, föl, segítsen ifju s agg!

POLGÁROK

Le vele, le vele!

A zavargásban a tribúnok, aedilek s a nép kiűzetnek

MENENIUS

Eredj, menj a házadba, szaporán,
Különben végünk van.

MÁSODIK SZENÁTOR Menj.

CORIOLANUS Álljatok meg!

Ahány az ellen, annyi a barátunk.

MENENIUS

Odáig menjünk?

ELSŐ SZENÁTOR Ne adja az Ég!

Kérlek, nemes barátom, menj haza,
S hagyd ránk a dolgot.

MENENIUS Bíz ránk e sebet; te

Nem orvosolhatod. Menj, menj haza.

COMINIUS

Menjünk együtt, uram.

CORIOLANUS

Bár barbárok volnának (és azok, noha
Itt ellették) s ne rómaiak! (nem is
Azok, habár a Capitolium
Előtt vetélték őket)...

MENENIUS Menj haza.

Ne vedd nyelvedre méltó haragod;
Jön még idő miránk is.

CORIOLANUS Nyílt mezőben

Levernék negyvenet.

MENENIUS Én is a javából

Elvállalnék egy párt: a két tribúnt.

COMINIUS

Ne számítgassuk most, hogy ki erősebb;
A bátorság csak bolondság, ha omló
Épület elé áll. Jöttök, mielőtt
E dibdáb nép itt lesz, mely ront, miként a
Gátolt folyam s legyőzi, ami őt
Korlátolá előbb.

MENENIUS Eredj, könyörgök;

Elmésségem tán majd fog azokon,
Akikben ez kevés van. Toldjuk a rést
Minden színű vászonnal.

COMINIUS Jöszte, menjünk.

Távoznak Coriolanus, Cominius s mások

ELSŐ PATRÍCIUS

Szerencsését ez ember tönkre tette.

MENENIUS

Nemesb ő, mint érdemli a világ.
Neptun villájaért sem hízelegne
S Zeus mennykövéért. Ajkán van szive,
Mi keblében terem, kimondja nyelve,
S ha megharagszik, elfelejti, hogy
Hallotta a halál nevét.

Kívül zaj

Ott szép dolog van!
MÁSODIK PATRÍCIUS Bár volnának ágyban!
MENENIUS

Vagy inkább a Tiberben!... A manóba,
Mért nem beszélt szépen?

Visszajön Brutus és Sicinius a néppel

SICINIUS Hol a kígyó, mely
Rómát kiölni szándékszik, hogy ő
Legyen itten minden?

MENENIUS Derék tribúnok...

SICINIUS
Kemény kezekkel dobjuk őt le a
Tarpei szirtről; törvénnyel dacolt,
S azért a törvény nem hallgatja ki.
Érezze a közönség szigorát,
Mit semmibe sem vett.

ELSŐ POLGÁR Tudja meg, hogy a
Nemes tribúnok a nép szája és mi
A karja.

POLGÁROK Úgy van!

MENENIUS Kérlek...

SICINIUS Csendesesen!

MENENIUS
Miért kiáltasz pusztulást, ha szép
Lassan célt érhetsz?

SICINIUS Hogy miképp, uram, te
Őt elsegítéd innen?

MENENIUS Halld szavam:
Amint ismérem a konzul becsét, úgy
Tudom hibáit is...

SICINIUS Miféle konzul?

MENENIUS
Coriolanus konzul.

BRUTUS Konzul, ő!

POLGÁROK
Nem, nem, nem, nem, nem!

MENENIUS
Tribúnok s jó nép, engedelmetekkel
Egy-két szót ejtek, hogyha rám figyeltek.
Kivéve az időt, nem vallanátok
Egyéb kárát.

SICINIUS Beszélj hát röviden,
Mert elszántuk magunk, halálba küldjük

E mérges árulót. Számüzni őt
Szintúgy veszélyes; itten tartani
Biztos halálunk. Elhatározók hát,
Hogy még ma meghal.

MENENIUS Istenink ne adják
Hogy híres Rómánk, melyről Jupiter
Könyvébe van jegyezve, miszerint
Háládatos nagy emberei iránt,
Mint egy természetellenes vadállat
Eméssze el tulajdon magzatát!

SICINIUS
Fekély ő, mit ki kell belőle vágni.

MENENIUS
Ő csak beteg tag, mit lemetszeni
Halálos baj, s gyógyítani nem nehéz.
Hogy érdemelt ő Rómától halált?
Az ellent ölvé?... Vére, mely kifolyt
(S ez, mondhatom, hogy több, mint mennyi még
Maradt érében), a honért folya,
S ha megmaradt vérét kiontja a hon,
Ez rajtunk, akik tesszük s tenni hagyjuk,
Világ végéig szenny lesz.

SICINIUS Szóbeszéd!

BRUTUS
Fonákság! Míg szerette a hazát,
Becsülte őt az.

MENENIUS Ha megromlik a láb,
Meggzúnünk számba venni egykori
Szolgálatát?

BRUTUS Nem hallgatunk tovább.
Utána házához! S hurcoljuk el, hogy
Odább ne terjedhessen a baja,
Mert ez ragályos.

MENENIUS Egy szót még, egyet!
E tigrislábu düh, ha féktelen
Rohamja kárát látja, óntehert a
Sarkára későn köt. Rendes per útján
Járjatok el, nehogy - népszerű! - pártharc
Támadjon s római sarcolja Rómát.

BRUTUS
S ha úgy volna is?...

SICINIUS Mily badar beszéd!
Nem láttuk, milyen szófogadó? Üté az
Aedileket, nekünk is ellenállt. Jer.

MENENIUS

Hadban nőtt fel, gondoljátok meg ezt,
Mióta csak kardot bír, s nem tanult
Finom beszédet; összevissza hány
Darát és lisztet. Engedelmetekkel
Hozzá megyek s előidézem őt, hogy
Kihallgassátok, nagy veszélyire,
A törvények szerint.

ELSŐ SZENÁTOR Nemes tribúnok,
Ez emberséges út, a többi véres
Találna lenni; ismeretlen a vég
A kezdeten.

SICINIUS Nemes Menenius
Légy hát a nép szolgálatbélije...
Le a fegyvert, polgárok.

BRUTUS El ne menjetek.

SICINIUS
El a piacra, ott találkozunk, s ott,
Ha Marciust el nem hoznád, előbbi
Tervünk szerint cselekszünk.

MENENIUS Elviszem.
(A szenátorokhoz)
Menjünk együtt mi. El kell jönie,
Különben minden rossz lesz.

ELSŐ SZENÁTOR Érte menjünk.

El mindnyájan

2. szín

Szoba Coriolanus házában.

Coriolanus és patríciusok jönnek

CORIOLANUS
Kiáltsanak bármit fülembe, ha
Kerékbe törnek, vad lóhoz kötöznek,
Vagy a tarpei szirtre tíz hegyet
Tesznek még, hogy mélyebbre döntsenek, mint
Ameddig ér a szem sugára: mégsem
Leszek más, mint valék.

ELSŐ PATRÍCIUS Annál nemesb vagy.

Jön Volumnia

CORIOLANUS
Csodálkozom, hogy nem helyesli tettem
Anyám, ki őket csak rongyháziaknak
Hivá s olyan lényeknek, kik teremtvék,
Hogy apró pénzzel kereskedjenek, s a

Gyűlésekben födetlen álljanak,
Ásítsanak, s némán bámuljanak,
Ha a magamfélék hadról beszélnek
S békéről. (*Volumniához*) Téged emlegettelek.
Miért legyek szelídebb? Magamat
Csaljam? Mondd inkább, hogy játsszam csupán a
Férfit, aki vagyok.

VOLUMNIA   Hatalmad
Bár addig vetted volna föl, amíg
El nem kopott.

CORIOLANUS   Vesszen Isten hírével.

VOLUMNIA
Inkább lehetnél, aki vagy, ha nem
Törekednél így rá. Szándékod kevésbé
Gátolták volna, ha nem mutatod ki,
Míg el nem vesztik a hatalmukat, hogy
Árthassanak neked.

CORIOLANUS   Kössék fel őket!

VOLUMNIA
És égessék el!

Menenius és szenátorok jönnek

MENENIUS
Jer, durva voltál, durva egy kicsit,
Jer és hozd helyre.

ELSŐ SZENÁTOR   Nem használ egyéb;
Ha nem teended ezt, jó városunk
Kettéhasad s eldől.

VOLUMNIA   Kérlek, fogadj szót.
Szívem csak úgy nem kész rá, mint tiéd,
De agyvelőm jobban vezérel
Indúlataimat.

MENENIUS   Jól beszélsz, nemes hölgy.
Mielőtt ekképp meghajlanék a
Nyájnak, ha nem kívánná azt a hon, mint
Gyógyszert e lázas korban, én magam
Fegyvert kötnék, mit már alig bírok.

CORIOLANUS
És mit tegyek?

MENENIUS   Jer a tribúnusokhoz.

CORIOLANUS
Jó, és aztán?

MENENIUS   Bánd meg beszédedet.

CORIOLANUS.
ÉN! ezt?... Az isteneknek sem teszem.
S nekik tegyem?

VOLUMNIA   Ne légy oly hajthatatlan.
Bár itt túlságosan nemes sosem lehetsz,
Csak ha szükség int. Én tőled tudom, hogy
Becsület és eszély, mint hű barátok,
Együtt harcolnak. Mondd meg hát, hogy a
Békében melyik lesz hűtlen, hogy itt
El vannak válva?

CORIOLANUS   Eh!

MENENIUS   Jól kérdezi.

VOLUMNIA
Ha hadban annak látszanod becsület,
Mi nem vagy (s ezt eszélyed engedi
A célért), mért csekélyebb vagy rosszabb,
Ha ez békében, mint hadakban, a
Becsület társa, már ha egyaránt
Szükséges mindkettőnek?

CORIOLANUS   Mért erőtetsz?

VOLUMNIA
Mivel most kell, hogy a néppel beszélj,
Nem tenbelátásod szerint, sem úgy,
Mint szíved ösztönöz, de oly szavakkal,
Mik ajkadon teremnek, fattyuhangok
S kebled valójával nem összefüggők.
Ez oly kevéssé válik szégyenedre,
Mint egy várost szép szóval venni be,
Amelynek sorsán másképp jó szerencséd
Határoz és a vérontás merénye.
Én képmutató lennék barátim és a
Magam javáért, s ez nem lenne rajtam
Gyalázat. Itt kérdésben forgok én,
Fiad, nőd, a szenátus, a nemesség;
S előtted több, a népnek megmutatnod,
Mily ráncos homlokod, mint hízelegni
Kegyének megnyeréseért s megóni
Azt, ami enélkül ledől.

MENENIUS   Nemes hölgy!
Jer vélünk, szép szóval megmentheted,
Nemcsak, mi most veszélyben van, hanem
Azt is, mi elveszett.

VOLUMNIA   Kérlek, fiam,
Eredj hozzájok sapkáddal kezvedben,
Nyújtsd azt ki ennyire és lépj oda,
Csókolja térded a követ (ily esetben
Szónoklat ez, s értelmesb a szem e
Tudatlanokban, mint a fül), fejed

Mozgasd, mintegy javítva vad szived, mely
Szelíd most, mint a lány szeder, s nem áll
Az érintésnek ellen. Mondd nekik:
Te harcosuk vagy, s zajban növekedvén,
Megvallod, nem bírsz a kívánatos
Nyájas modorral, mit várhatnak ők, ha
Kegyökre vágyasz; ámde a jövőben
Iparkodol kedvökben járni majd
Kitelhetőleg.

MENENIUS   Hogyha ezt teszed,
Amit beszélt, minden szív a tied, mert
Kérésre oly készek megbocsátni, mint
Szószátyárkodni máskor.

VOLUMNIA   Kérlek, engedj,
S eredj. Tudom, hogy elleneddel inkább
Tüzlángba mennél, mint nekik lugasban
Hizelkedjél. Itt jön Cominius.

Jön Cominius

COMINIUS
A téren voltam, és szükség, barátom,
Hogy gyűjts erőt, vagy fuss, vagy szendeséggel
Védjed magad. Mindenfelé harag van.

MENENIUS
Csak a szép szó...

COMINIUS   Ez tán használni fog, ha
Magát rábírja.

VOLUMNIA   Kell s akarja is!
Ó, mondd, hogy úgy van, és aztán eredj.

CORIOLANUS
Hajadon fővel menjek hát eléjük?
Silány nyelvem tegyen nemes szivemre
Hazugságot, mit el kell túrnie?
Jó, megteszem; de hogyha egy személy
Forogna fönn, e Marcius teste csak:
Porrá törnék azt s a szelekbe szórnák.
El hát!... E rám tukmált szerepben én
Sosem játszom jól.

COMINIUS   Jer, mi majd segítünk.

VOLUMNIA
Édes fiam, kérlek! Mondád: az én
Dicséretem tett hőssé; hogy megint
Dicsérjelek, vedd át e szerepet, mit
Még nem játszottál.

CORIOLANUS   El kell játszanom.
Menj, meggyőződésem! Szálljon belém

Egy ringyó lelke! Torkom, mely miként a
Dob, harsogott, oly vékony síp legyen,
Mint a herélt vagy kislyány hangja, ki
Pulyákat altat el! Fickó-mosoly
Tanyázzon arcomon, sírjon szemem,
Mint iskolásfiú! Koldúsi nyelv
Mozogjon ajkaim közt, s e vasas térd,
Melyet csupán a kengyel görbitett, mint
Alamizsnás emberé hajoljon?... Én nem
Teszem; saját hitem megsemmisítsem,
S tanítsam testem által lelkemet
Örök aljasságra?

VOLUMNIA   Tetszésed szerint hát.
Nagyobb szégyen nekem koldulni tőled
Mint ötlők neked. Pusztuljon el hát
Minden. Könnyebb éreznem gögödet, mint
Félnem dacod veszélyét. A halált úgy
Vetem meg, mint te. Tégy kedved szerint.
Enyém vitézséged, tőlem szivád azt;
E gög sajátod.

CORIOLANUS   Kérlek, légy nyugodt
Anyám, s ne dorgálj többé; elmegyek,
Elcsempészem hajlandóságukat
Sziveiket elnyerem, szeretni fog
Rómának minden céhe. Lásd, megyek már.
Üdvözlöm nőmet. Mint konzul jövök meg,
Vagy sohse bízzál nyelvemben, hogy egykor
Ügyes hizelgő lesz.

VOLUMNIA   Tégy, mint akarsz. *(El)*
COMINIUS

El, a tribúnok várnak. Rajta légy, hogy
Szelíden szólj, mert úgy hallám, keményebb
Vádakkal állnak még eléd azoknál
Amelyek nyomnak már.

CORIOLANUS
„Szelíden” a jelszó. Kérlek, jerünk.
Vádoljanak koholmányokkal, én
Becsülettel felelek.

MENENIUS   Hanem szelíden.

CORIOLANUS
Jó, jó, szelíd leszek tehát, szelíd.

El mindnyájan

3. szín

Ugyanott. A Forum. Jön Sicinius és Brutus

BRUTUS

Fő vád legyen, hogy zsarnok-hatalomra
Törekszik, és ha itt kisiklik, a nép
Íránti gyűlölségével szorítsd,
S hogy a prédát nem osztá szét, amit
Az antiumbeliktől vettek el.

Aedil jön

Nos, jő?

AEDIL Igen.

BRUTUS Kik társai?

AEDIL Az öreg
Menenius s a szenátorok, kik őt
Mindig kegyelték.

SICINIUS Összeírtad-e
A voksokat mind, melyeket szereztünk?

AEDIL Igen, leírtam, rendiben van, íme.

SICINIUS S beszédted tribusok szerint?

AEDIL Beszedtem.

SICINIUS Most gyűjtsd a népet össze e helyen,
S ha én azt mondom: „Úgy kell lennie
A köznép joga s ereje szerint”, bár
Halál, pénzbüntetés vagy száműzés
Mondják utánam, hogy „pénzbüntetés” vagy
„Halál”, az ősi jog szerint s a jó ügy,
Hatalmánál fogvást.

AEDIL Tudtul adom.

BRUTUS S ha így elkezdenek kiáltani,
Ne szűnjenek meg, míg a zaj s zavar
Ki nem csikarja azt a büntetést,
Amelyet rá ítéltünk.

AEDIL Jól vagyon.

SICINIUS Mondd, hogy kemények s készen legyenek,
Ha intésünket látják.

BRUTUS Eszerint tégy.

Aedil el

Lobbantsd haragra őt. A győzelemhez
Van szokva, s ellenmond nagyon hamar,
S ha föl van ingerülve, vissza nem tér

A mérséklethez; akkor ő kimondja,
Mi szívéen van, s ott az van, ami minket
Nyakát szegnünk segít.

*Jőnek Coriolanus, Menenius, Cominius,
szenátorok, patríciusok*

SICINIUS

Hah, jól van, itt jön.

MENENIUS

Kérlek, csak nyugodtan.

CORIOLANUS

Mint a lovász, ki százszor túri el
Egy kis pénzért a gaz nevet. Istenink
Tartsák meg Rómát, adjanak érdemes
Birákat, hintsenek közénk szeretetet,
S töltsék meg békejellel templominkat
S ne haddal utcáinkat.

ELSŐ SZENÁTOR

Ámen, ámen.

MENENIUS

Nemes kívánat.

Az aedil visszajön polgárokkal

SICINIUS

Emberek, idébb.

AEDIL

Figyeljete a tribúnusokra. Lassan!

CORIOLANUS

Előbb én szólok.

TRIBUNOK

Jó, szólj. Csendesen!

CORIOLANUS

Csak itt és másutt nem vádoltatom?

Itt vége lesz mindennek?

SICINIUS

Kérdezem:

Meghajtod a népszó előtt magad,

Elismered képviselőiket,

S eltűröd a törvényes büntetést a

Vétkekért, mik rádbizonyulnak?

CORIOLANUS

El.

MENENIUS

No, látjátok, polgárok, ő igent mond.

Tekintsétek vitézi tetteit,

Gondoljatok sebeire... Olyanok

Testén, mint sírok a szent temetőn.

CORIOLANUS

Nevetséges kis tüskekarcolások.

MENENIUS

Továbbá gondoljátok meg: ha nem

Beszél mint polgár, tesz mint katona.

Ne nézzétek vad hangját rosszaságnak.
Amint mondtam, ő csak katonás, de
Nem gyűlöl bennetek.

COMINIUS Jó, jó, ne többet.

CORIOLANUS

Hogyan van az, hogy bár egyhangulag
Konzulnak választattam, illetén
Csúfot vallok, hogy egy óra alatt
Visszaveszitek?

SICINIUS Te felelsz nekünk.

CORIOLANUS

Beszélgj hát... Jó... Hisz így kell lennie.

SICINIUS

Bevádolunk, hogy tervezéd, miképp
Rómába minden tisztséget kiírtasz,
Hogy így zsarnok hatalmat vívj magadnak.
Ezért a népnek árulója vagy.

CORIOLANUS

Mit! Áruló!

MENENIUS No, lassan, megigérted.

CORIOLANUS

Pokol mély lángja nyelje be a népet!
Én áruló! Gyalázatos tribún!
Bár ülne húszezer halál szemedben,
Markod szorítna milljomot, s hazug
Szájad kétannyit, mégis mondanám:
Hazudsz! s oly nyíltan, mintha istenimhez
Imádkoznám.

SICINIUS Nép, hallod ezt?

POLGÁROK El a

Sziklára véle, a sziklára!

SICINIUS Lassan.

Nem szükség vádjait szaporítanunk;
Láttatok tettit, hallátok beszédét,
Szolgátokat megverte, titeket
Káromlott, a törvénynek ütlegekkel
Állt ellen, megvetéssel illeté
A nagyhatalmu bíróságot. Ez mind
Főbenjáró bűn, mely a legkeményebb
Halált érdemli.

BRUTUS De mert elébb honát

Szolgáltá...

CORIOLANUS Mily szolgálatról fecsegsz itt?

BRUTUS

Mondom, mivel tudom.

CORIOLANUS

Hitvány kutyák! kiknek lélegzetét
Utálom, mint a mocsár bűzhödését,
S kegyét úgy becsülöm, mint temetetlen
Halott maradványát, mely levegőmet
Megrontja: én száműzlek titeket!
Maradjatok itt ingó lelketekkel!
Remegjen minden neszre szívetek!
Az ellenség tollának lebbenése
Ejtsen kétségbe! Legyen hatalmatok
Mindig, védőtöket száműzni, s végre
Butaságtok (mely nem lát, míg nem érez),
Nem tartóztatva bennetek (levén
Tenellenségtek), légyen nyomorú
Szolgáivá olyan nemzetnek, amely
Egy kardcsapás nélkül hódítja meg!
Megtvetve a várost miattatok,
Hátat fordítok... Széles a világ.

Coriolanus, Cominius, Menenius, szenátorok és patríciusok el

AEDIL

Elment a népnek ellensége, elment!

POLGÁROK

Ellenségünk száműzeték! hahó!

SICINIUS

Kisérjétek ki őt a kapukig, mint
Ő megvetéssel kísért titeket,
S bosszantsátok, miként érdemli. Minket
Kövessen őrség át a városon.

POLGÁROK

Jerünk, jerünk, nézzük ki a kapun.
Óvja az Ég nemes tribúnainkat!

El mindnyájan

Negyedik felvonás

1. szín

Róma. A város kapuja előtt. Jönnek Coriolanus, Volumnia, Virgilia, Menenius, Cominius és néhány ifjú patrícius

CORIOLANUS

Ne sírjatok... rövid bucsút... kiöklel
A sokfejű vadállat. Hát, anyám,
Hol régi bátorságod? Hisz te mondtad:
A lélek próbája a balszerencse,
Hogy apróságot apró ember is bír,
Hogy minden sajka mesterként evez
Csendes vizen... Midőn a sors lesújt ránk:
Kín közt szelídnék lenni, ez kíván nagy
Erélyt. Te adtál oly tanácsokat
Nekem, mik győzhetlenné teszik
A szívet, amely tudja azokat.

VIRGILIA

Ó, istenek!

CORIOLANUS   Kérlek, ne, feleség...

VOLUMNIA

Most érje dögvész Róma céheit,
S pusztuljon el minden!

CORIOLANUS   Mit, ejh! szeretni

Fognak, ha nélkülöznek majd. Anyám,
Légy olyan ismét, mint midőn beszélted:
Ha lettél volna neje Herculesnek,
Végzeted volna hat művét, kimélni
Férjed verítékét. Cominius, ne
Csüggedj. Anyám, nőm, Isten véletek; még
Jó dolgom lesz. Vén, jó Menenius,
Könyűd sósabb, mint ifjabb emberé,
S méreg szemednek. Egykori vezérem,
Komor vagy és sok szívkeményítő
Látványod volt; mondd e bús asszonyoknak:
Kerülhetlen bajon jajgatni olyan
Bolondság, mint nevetni. Anyám, hiszen
Merészségem vigaszod vala mindig,
S hidd el (bár most magam megyek, miként
Magános sárkány, melyet rettegetté
Tesz elhíresztelt s nem látott tanyája),
Fiad túllép a köznapin, ha ármány
Nem ejti őt el.

VOLUMNIA   Kedves gyermekem,

Hová mégy? Vidd magaddal egy darabra
Cominiust; menj egyenes irányban
S ne a vad véletlenre bíz magad,
Mely véled szembejő.

CORIOLANUS Ó, istenek!

COMINIUS

Egy hónapig kísérlek és kikötjük,
Hol fogsz maradni, hogy halljuk hírét
Egymásnak; így, ha a visszahívásra
Majd ok kerül, nem kell a nagy világba
Szétküldenünk, keresni egyes embert,
És elveszítünk a kegyelmet, amely
Mindig hűl, hogyha távol az, kinek
Szüksége van rá.

CORIOLANUS Isten véletek...

Rajtad nagy a kor, s jobban jóllakál a
Csatákkal, hogysesem ép erőmmel a
Bolygásd kibírd. Csak a kapun kíséj ki.
Jer, édes nóm s te drága, jó anyám, s ti,
Próbált barátim, mondjatok bucsút,
Ha távozom, s mosolygjatok. Jerünk.
Amíg a földön járok, hallani
Fogtok felőlem, és mindig hasonlót
Előbbi tettemhez.

MENENIUS Különbet ennél

Nem hallhat fül. Jertek, ne sírjatok.
Ha csak hét évet ránthatnék le e vén
Kezek s lábakról, a jó istenekre,
Nyomodban járnék.

CORIOLANUS Add kezed. Jerünk.

El mindnyájan

2. szín

Ugyanott. Utca, közel a kapuhoz.

Jön Sicinius, Brutus és egy aedil

SICINIUS

Oszoljanak szét: ő elment; elég ez.
Háborog a nemesség; látható volt:
Pártjára állt.

BRUTUS Hatalmunk megmutattuk;
Legyünk szerényebbek most, mint valánk
A tett alatt.

SICINIUS Hadd menjenek haza.
Mondd, hogy nagy ellenségek elmene,

S megint erősek ők.
BRUTUS Oszoljanak szét.

Aedil el

Im, anyja jön.

Jön Volumnia, Virgilia és Menenius

SICINIUS Kerüljük őt ki.

BRUTUS Mért?

SICINIUS

Mondják, hogy dúl-fúl.

BRUTUS Már megláta, hát csak
Maradjunk helyben.

VOLUMNIA

Itt vagytok, jó; az Ég minden csapása
Fizesse vissza szívességteket.

MENENIUS

Ne oly fennszóval.

VOLUMNIA Hogyha könnyeimtől

Szólhatnék, hallanál majd valamit.

Hanem hisz így is hallasz. (*Brutushoz*) Távozol?

VIRGILIA (*Siciniushoz*)

Maradj te is!... Bár volna módom így

Férjemhez szólnom.

SICINIUS Ilyen férfias vagy?

VOLUMNIA

Igen, bolond. Hát szégyen ez? bolond.

Nem férfi volt apám? S te róka voltál,

Számúzni azt, ki annyi kardcsapást

Ejtett Rómáért, amennyit te szót sem...

SICINIUS

Ó, szent egek!

VOLUMNIA Több hősi kardcsapást, mint

Te bölcs beszédet, és a hon javáért.

Egyet mondok... De menj... Nem, nem, maradj még.

Bár volna Arábiában fiam

Jó kardjával s előtte ti, effélék.

SICINIUS

Aztán?

VIRGILIA

Aztán? Fajodnak ott végét szakítná.

VOLUMNIA

Fattyaknak és mindennek.

Jó férfiú, Rómáért hány sebet hord!

MENENIUS

Jer, légy nyugodt.

SICINIUS

Bár úgy maradt volna a hon iránt, mint
Kezdé, s ne oldta volna szét a szép
Csomót, melyet kötött.

BRUTUS   Bár volna így.

MENENIUS

Bár? Bujtattátok a csőcseléket,
Ti, ti macskák, kik érdemét úgy értik,
Mint én azon rejtelmeket, miket
Az ég a földdel nem tudat.

BRUTUS   Jerünk.

VOLUMNIA

Tehát, urak, kérlek, hogy menjetek. Hős
Tettet vivétek végbe. Mielőtt
Mentek, halljátok: amennyivel magasb
A Capitol, mint itt a legkisebb ház,
Fiam, kit száműzétek (férje e
Hölgynek, látjátok), annyival magasb
Mindnyájatoknál.

BRUTUS   Jó, jó, itt hagyunk.

SICINIUS

Mért hallgatnók e tébolyult szidalmát?

VOLUMNIA

Vigyétek el jó kívánságimat.

A tribunok el

Ne tennének bár mást az istenek
Átkimnak teljesítésén kívül!
Napjában egyszer jönék össze csak
Velök, könnyülne szívem a tehertől,
Mely nyomja.

MENENIUS   Szavamra, jól odamondtál,

Van miért. Jöttök hozzánk vacsorára?

VOLUMNIA

Haraggal élek, magamat eszem,
S ez ételnél éhen halok. Jerünk. (*Virgiliához*)
Ne nyögj ily bágyadtan, velem panaszkodj
Haraggal, mint Juno. El, el! Jerünk.

MENENIUS

Piha, piha, piha.

El mindnyájan

3. szín

Országút Róma és Antium között. Egy római és egy volszk jön szemközt

RÓMAI

Jól ismerlek, uram, te is ismeresz engemet, úgy hiszem, Adriánnak hínak.

VOLSZK

Úgy van, uram; de én valóban elfeledtelek.

RÓMAI

Én római vagyok, és, valamint te, Róma ellen szolgálok. Ismersz most?

VOLSZK

Nicanor, nem?

RÓMAI

Ugyanaz, uram.

VOLSZK

Szakállasabb voltál, midőn utolszor láttalak, de beszéded visszahoz emlékembe. Mi hír Rómában? Ki vagytok küldve a volszk államtól, hogy ott fölkeresselek; megkíméltél egy nap uttól.

RÓMAI

Rómában különös lázadás volt, fölkeltek a nép a szenátorok, patríciusok és nemesség ellen.

VOLSZK

Volt? Már vége van? Kormányunk másképp vélekedik; nagyarányú hadi készüléteket tesz, s reméli, hogy rajtok út meghasonlásuk hevében.

RÓMAI

A láng lelohadt, de valami csekélység ismét föllobbanthatja, mert a nemesek úgy szívökre veszik az érdeemes Coriolanus száműzetését, hogy készek a néptől minden hatalmat elvenni s tribunaikat örökre letenni. Ez füstölög lassan, s mondhatom, hogy közel van az erőszakos kitöréshez.

VOLSZK

Coriolanust száműzték?

RÓMAI

Száműzték, uram.

VOLSZK

E hírrel szívesen látnak, Nicanor.

RÓMAI

Az idő most kedvező rájuk nézve. Hallottam, hogy legkönnyebb az asszonyt elcsábítani, ha férjével meghasonlott. Nemes Tullus Aufidiustok kitüntetheti magát e háborúban, miután nagy vetélytársának, Coriolanusnak nincs keletje hazájában.

VOLSZK

Minden bizonnyal. Milyen szerencsés vagyok, hogy veled így véletlenül találkoztam; elvégezted dolgomat, ennél fogva szívesen kísérek haza.

RÓMAI

Az estebédig igen különös dolgokat beszélek még Rómáról, melyek mind ellenségeik hasznára vannak. Hadseregtek készen áll, mondád?

VOLSZK

Királyi hadsereg pedig; a centuriók legényeikkel együtt már zsoldban és elszállásolva vannak, s egy intésre egy óra alatt talpon teremnek.

RÓMAI

Nagyon örülök rajta, hogy készen vannak s úgy hiszem, én vagyok az az ember,
ki őket tette híja. Tehát, uram, szívesen üdvözöllek, s örvendek társaságodon.

VOLSZK

Megelőzesz, uram; nekem van okom örvendeni a tiéden.

RÓMAI

Jó, menjünk együtt.

El mind a ketten

4. szín

Antium, Aufidius háza előtt.

Jön Coriolanus közönséges öltözetben, beburkolva

CORIOLANUS

Derék egy város. Antium, özvegyid
Miattam vannak. Hány örökösét
Látám e szép házaknak nyögni a
Csatában és kimúlni. Rám ne ismerj!
A nők nyársakkal s a fiúk kövekkel
Gyilkolnának le törpe-viadalban.

Polgár jön

Üdvez légy.

POLGÁR Szinte.

CORIOLANUS Kérlek, hol lakik

A hős Aufidius? Itt van Antiumban?

POLGÁR

Itt, és ma házánál vendégli az
Előkelőket.

CORIOLANUS Mondd, melyik a háza?

POLGÁR

Ez itt előtted.

CORIOLANUS Jól van, köszönöm.

Polgár el

Síkos, forgó világ!... Esküdt barátok,
Kik két kebelben egy szívet viseltek,
S osztoztak ágyon, ételen, időn,
Munkán, s mint ikrek válhatatlanul
Együtt valának, pillantás alatt
Kicsinységekre a legkeserűbb
Gyűlölködésbe esnek. És kegyetlen
Ellenségek, kik indulatjaikban
Álmatlanul terveztek, hogy megejtsék
Egymást, csekély véletlen által, ami

Nem ér föl egy tojással, hú barátok
Lesznek és végül összeházasítják
Gyermekeiket. Így van velem is.
Hazámat gyűlölöm s szeretem ez
Ellen-várost. Benézek. Ha megöl:
Igazságot tesz; hogyha befogad:
Szolgálók nemzetének. *(El)*

5. szín

Ugyanott. Terem Aufidius házában. Belül zene. Szolga jön

ELSŐ SZOLGA

Bort, bort, bort! Milyen szolgálat ez!
Tán elaludtak a legényeink. *(El)*

Más szolga jön

MÁSODIK SZOLGA

Hol van Cotus? Az uram hivatja.
Cotus! *(El)*

Coriolanus jön

CORIOLANUS

Derék ház, jó szagú a lakoma.
De én vendéghez nem hasonlítok.

Visszajön az első szolga

ELSŐ SZOLGA

Mit akarsz, barátom? Hová való vagy?
Itt nincs hely a számodra. Kérlek, ott az ajtó.

CORIOLANUS

Nem érdemeltem jobb fogadtatást,
Mert hiszen Coriolanus vagyok.

Visszajön a második szolga

MÁSODIK SZOLGA

Hová való vagy, uram? Fejében a szeme a kapusnak, hogy ilyen legényeket
bebocsát? Kérlek, hordd el magadat.

CORIOLANUS

Félre!

MÁSODIK SZOLGA

Félre? Te lódulj félre!

CORIOLANUS

Terhemre kezdesz lenni.

MÁSODIK SZOLGA

Olyan vitéz vagy? Majd váltok még veled egy szót.

Harmadik szolga jön, az elsővel találkozik

HARMADIK SZOLGA

Miféle ember ez?

ELSŐ SZOLGA

Olyan furcsa, amelyet még sosem láttam. Ki nem tuszkolhatom a házból. Kérlek, hídd ide csak az urat. *(El)*

HARMADIK SZOLGA

Dolgod van itt, atyafi? Kérlek, távozzál.

CORIOLANUS

Hadd álljak, nem bántom tűzhelyteket.

HARMADIK SZOLGA

Ki vagy?

CORIOLANUS

Nemesember.

HARMADIK SZOLGA

Mennykő szegény pedig.

CORIOLANUS

Valóban az vagyok.

HARMADIK SZOLGA

Megkövetlek, szegény nemesember, keress más szállást magadnak; itt nincsen a te számodra hely. Kérlek, pusztulj innét, jer.

CORIOLANUS

El a dolgod után, s hízzál a hideg falatokon! *(Eltasítja a szolgát)*

HARMADIK SZOLGA

Nem mégy?... Ugyan mondd meg csak az úrnak, milyen különös vendége van itt.

MÁSODIK SZOLGA

Azt megteszem. *(El)*

HARMADIK SZOLGA

Hol lakol?

CORIOLANUS

Mennyezet alatt.

HARMADIK SZOLGA

Mennyezet alatt?

CORIOLANUS

Ott.

HARMADIK SZOLGA

Hol van az?

CORIOLANUS

A héják és varjak városában.

HARMADIK SZOLGA

A héják és varjak városában? Ez ám a nagy számár. Hát csókákkal is lakol?

CORIOLANUS

Nem, én nem szolgálom uradat.

HARMADIK SZOLGA

Ejh, földi, hát te az én uramba kapsz?

CORIOLANUS

Igen, s ez tisztességesebb, mint ha úrnődbe kapnék. Csak fecsegsz, csak fecsegsz.
Hordd a tányérokat, takarodj. (*Kiveri a szolgát*)

Jön Aufidius és a második szolga

AUFIDIUS

Hol az az ember?

MÁSODIK SZOLGA.

Itt, uram. Kibotoztam volna, mint a kutyát, de nem akartam az urakat zavarni ott
benn. (*El*)

AUFIDIUS

Honnan jössz? Mit kívánsz? Mi a neved?

Mért nem beszélsz? Mondd meg, ki vagy?

CORIOLANUS (*leleplezi magát*) Ha most sem

Ismersz rám, Tullus, s látva engemet sem

Tudod, ki légyek, kénytelen leszek

Megmondanom nevem.

AUFIDIUS

Mi a neved?

CORIOLANUS

Nevem rossz hangu a volszkok fülének

És a tiednek durva.

AUFIDIUS

Mondd ki csak.

Lényed zordon s arcod parancsoló;

Vitorláid meg vannak tépve bár,

Nemes hajónak látszol. Mondd neved.

CORIOLANUS

Készülj hát ráncba szedni homlokod;

Nem ismersz még?

AUFIDIUS

Nem ismerlek. Neved?

CORIOLANUS

Nevem Cajus Marcius, ki néked és

Minden hazádfiának annyi bút

És kárt okoztam, aminek tanúja

Melléknevem, Coriolanus. Nehéz

Munkák, veszélyek s a hálátalan

Hazámért ontott vércseppek jutalma

Csak e melléknév, amiről eszedbe

Juthat gyűlölséged, mellyel nekem

Te tartozol... Csak e nevem maradt; a

Kegyetlen nép irigykedése, melyet

A tőlem gyáván elpártolt nemesség

Helyben hagyott, a többit elnyelé.

Megengedék, hogy e rabszolganép

Kilármázzon Rómából engem. E baj

Hozott házadhoz. Én nem a reményből,

Ne gondold, hogy megmentsem éltetemet (mert

Ha halni félnék, senkit sem kerülnék

Úgy, mint téged), de dacbul állok itt,
Hogy megtoroljam száműtőimet.
Tehát, ha van szózat szivedben, amely
Bosszút kíván ten megbántásidért,
S bosszút akarsz állni a szégyenért, mely
Hazádat érte: rajta! vedd ezennel
Ínségemnek hasznát, fordítsd javadra
Bosszúállásom; víni akarok
Az alvilágnak minden haragával
Romlott hazám ellen. De hogyha ezt nem
Mered s már átalod kísérteni
Jó sorsod: úgy, egy szó, mint száz, nekem
Nem kell tovább az élet, s átadom
Neked s gyűlölségednek nyakamat,
Melyet ha el nem vágsz, bolond leszesz,
Mert mindig ellened valék, s honod
Keblébül hordónkint ontottam a vért,
S így szégyenedre élek csak, ha nem
Szolgállok téged.

AUFIDIUS   Ó, Marcius, Marcius,
Az ős irigység egy-egy gyökerét
Tépé ki mindenik szavad szivembül.
Ha Jupiter jósolna e fellegekbül,
És szólna: „úgy van” nem hinnék neki
Jobban, mint, tisztos Marcius, neked.
Ó, hadd övezze melleidet karom,
Mint durva kopjám százszor megtörött
S forgácsot szórt a holdra! Itt fogom
Körül kardomnak üllőjét, s vivok
Szereteteddel oly hón s nemesen,
Mint egykor nagyravágyásom vivott
Vitézségeddel. Tudd meg, hogy szerettem
A lányt, ki nőm lett, férfi nem sohajta
Hivebben, mint én;... ámde téged látva itt,
Nemes lény, vígabbán dobog szivem, mint
Midőn először lépett e küszöbre
Menyasszonyom. Hah, Mars! mondom neked,
Hadunk talpon van, s szándokom vala,
Pajzsod leütni még egyszer karodról
Vagy elveszíteni a magam karát.
Tizenkétszer verél meg; éjjelenként
Bajvívásunkról álmodám azóta;
Harctéren álltunk álmomban, ledobtuk
Sisakjainkat, egymást fojtogattuk,
S félholtan ébredék a semmitől.

Hős Marcius, ha más bajunk se volna
Rómával, mint hogy téged száműzött:
Ki csak tizenkét s hetven év között van,
Elővennök és haddal omlanánk
A háladatlan Róma belsejébe,
Mint vad folyam. Jer, ó, jer, fogj kezét
Barátságos szenátorinkkal, akik
Bucsút vesznek tőlem, hogy készülöben
Vagyok hazádat megtámadni, bár
Rómát magát nem.

CORIOLANUS Jók az istenek!

AUFIDIUS

Azért ha mint korlátlan úr akarsz
Eljárni bosszúállásodba, vedd át
Felét az én tisztetnek és határozz
Utad fölött, mint aki ismered
Hazádnak gyöngeségét s erejét:
Kopogtassunk-e Róma kapuin
Vagy rajtüssünk a tartományokon, hogy
Előbb ijesszük, aztán rontsuk el?
És most jerünk be, hadd ajánljalak
Azoknak, kik vágyadra majd igennel.
Felelnek. Ó, üdvez légy! Most nagyobb
Barátom vagy, mint egykor ellenem.
S ez, Marcius, sok. Add kezed. Üdvezellek!

Coriolanus és Aufidius el. Két szolga előlép

ELSŐ SZOLGA

Különös változás!

MÁSODIK SZOLGA

A kezemre mondom, meg akartam őt agyalni, de a lelkem azt súgta, hogy
öltözete hamis tanúbizonyságot tesz ellene.

ELSŐ SZOLGA

Milyen karja van! Csak úgy pörgetett a mutatóujjával és hüvelykével,
mint a csigát.

MÁSODIK SZOLGA

Láttam a képéről, hogy nem az, aki; olyan képe van, látod-e, hogy... ki se
tudom fejezni, milyen.

ELSŐ SZOLGA

A bizony, úgy nézett, mintha... Kössenek föl, ha nem gondoltam, hogy sokkal
több, mint gondolom.

MÁSODIK SZOLGA

Bizony Isten, éppen úgy voltam. Ő a legderekabb ember a világon.

ELSŐ SZOLGA

Ühüm, az ám. De csak ismersz különb katonát, mint ő?

MÁSODIK SZOLGA

Kit? Gazdánkat?

ELSŐ SZOLGA

Igen, már arról szó sincs.

MÁSODIK SZOLGA

Hatszorta többet ér.

ELSŐ SZOLGA

Már a nem, hanem hát csak különb katonának tartom nála.

MÁSODIK SZOLGA

Látod, hé, arról nem lehet voltaképpen beszélni; a mi vezérünk a város védelmezésében nagyon kitűnő.

ELSŐ SZOLGA

Igen, és a megtámadásokban is.

Visszajön a harmadik szolga

HARMADIK SZOLGA

Hejh, rabszolgák, újságot tudok, újságot, fickók.

ELSŐ és MÁSODIK SZOLGA

Mit? mit? mit? Halljuk!

HARMADIK SZOLGA

Minden inkább szeretnék lenni, mint római; inkább elítélt rab.

ELSŐ és MÁSODIK SZOLGA

Miért? miért?

HARMADIK SZOLGA

Azért, mert itt van, aki vezérünket meg szokta csipkedni... Cajus Marcius.

ELSŐ SZOLGA

Mit beszélsz? Csipkedni vezérünket?

HARMADIK SZOLGA

Nem mondom éppen, hogy megcsipkedte, de mindig mérkőzött vele.

MÁSODIK SZOLGA

Hagyjuk ezt, pajtások és barátok vagyunk; vezérünk sosem bírt vele; ezt magától hallottam.

ELSŐ SZOLGA

Úgy van biz az igazság szerint, sosem bírt vele; Corioli előtt úgy megagyabugyálta, mint a rostélyost.

MÁSODIK SZOLGA

S ha éppen valami kannibál természetű lett volna, még meg is sütötte és ette volna.

ELSŐ SZOLGA

De hát a többi újság?

HARMADIK SZOLGA

Hát úgy bánnak ott benn vele, mintha Mars fia és örököse volna. Előreültették. Egy szenátor sem kérdez tőle semmit, csak hajadonfővel. Vezérünk is úgy viseli magát irányában, mintha leány volna, kezével áldatja magát, s a szeme fejtét forgatja, ha beszél. De a java újság az, hogy vezérünk ketté van hasítva, s csak fele annak, ami tegnap volt, mert a másik fele amazé, az egész asztal kérelménél és engedelménél fogva. Elmegy, aszondja, s fülén rángatja Róma kapujának őrért;

mindent lekaszál maga előtt, hogy sima legyen az út.

MÁSODIK SZOLGA

És tőle kitelik, jobban, mint akárkitől, akit csak gondolhatok.

HARMADIK SZOLGA

Hogy kitelik? Ki bizony, mert, látjátok, annyi a barátja, mint az ellensége; s ezek a barátai, legények (amint a dolgok állnak), nem merték (látjátok, legények) magokat barátinak mutatni (amint mondjuk), míg ő diskrécióban van.

ELSŐ SZOLGA

Mi az a diskréció?

HARMADIK SZOLGA

De ha majd látják, fiúk, hogy a taréja megint föláll s ő vérben jár, kibújnak lyukaikból, mint eső után a tengeri nyulak, s együtt ujjongatnak.

ELSŐ SZOLGA

De mikor kezdi el?

HARMADIK SZOLGA

Holnap... még ma... rögtön. Ma délután meghalljátok a dobszót; ez lesz a csemege az ebédhez, melyet elköltének, mielőtt megtörlik szájukat.

MÁSODIK SZOLGA

No, hiszen hát majd lesz megint zajos világ. Az a béke nem is való egyébre, mint vasat rozsdásítani, szabókat szaporítani és versírókat költeni.

ELSŐ SZOLGA

Már én csak azt mondom, hadd legyen háború; úgy többet ér a békénél, mint a nappal az éjnél. Akkor van élénkség, virrasztás, zaj, akkor van miről beszélni. A béke valóságos ájulás, gutaütés, émelygős, siket, álmos, érzéketlen; több fattyút terem, mint amennyi férfit a háború elemészt.

MÁSODIK SZOLGA

Igazán, s amint a háborút némineműképpen nőrablónak lehet nevezni, nem tagadhatni, hogy a béke sokakat fölszarvaz.

ELSŐ SZOLGA

Igen és sok gyűlölséget okoz.

HARMADIK SZOLGA

Úgy van, mert akkor kevesebb szüksége van egyik embernek a másikra. Csak háborút! Remélem, hogy a rómaiak olyan olcsók lesznek, mint a volszkok. Fölkelnek ott benn, fölkelnek.

MIND

Be, be, be, be.

El mindnyájan

6. szín

Róma. Nyilvános tér, Jön Sicinius és Brutus

SICINIUS

Hirét sem halljuk, nincs mit félni tőle;
Erője megfogyott a nép jelen
Békés nyugalmában, mely azelőtt

Vadul zajongott. Így barátait
Megszégyeníjtük, hogy minden helyén van
Ők jobb szeretnék, bár magokra is
Bajt hozna, hogyha zúgó nép zavarná
Az utcákat, mint ezt, hogy műhelyében
A mesterember énekel s ügyét
Békében végzi.

BRUTUS

Jól jártunk el.

Jön Menenius

Ez nem Menenius?

SICINIUS

De ő. Nagyon nyájas lett mostanában.
Köszöntelek.

MENENIUS S én mindkettőtöket.

SICINIUS

Coriolanus távollétét csupán
Baráti érzik; a hon áll, s tovább is
Fönnállna, bárha még jobban gyülné.

MENENIUS

Minden jól van, s még jobban lenne, ha
Engedett volna.

SICINIUS Hol van, nem tudod?

MENENIUS

Nem én; sem anyja, sem pedig neje
Nem értesül felőle.

Jön néhány polgár

POLGÁROK

Az Ég tartson meg mindkettőtöket.

SICINIUS

Adj' Isten jó estét, szomszédaink.

BRUTUS

Jó estét, jó estét mindnyájatoknak.

ELSŐ POLGÁR

Mi, gyermekeink és nőink, térdepelve
Imádkozunk érettetek.

SICINIUS

Köszönjük.

BRUTUS

Jó szomszédok, bár kedvelt volna úgy
Coriolanus, mint mi, titeket.
Isten velünk.

POLGÁR Az Ég áldása rátok.

A KÉT TRIBUN

Isten velünk, Isten velünk!

Polgárok el

SICINIUS

Ez boldogabb és kedvesebb idő, mint
Midón rohantak e fiúk az utcán,
Romlást kiáltva.

BRUTUS   Cajus Marcius

Derék hadember volt, de elbizott,
Gőgös, képzelhetetlen nagyravágyó,
Önző...

SICINIUS   S korlátlan, osztatlan hatalmú

Úr akart lenni.

MENENIUS   Én ezt nem hiszem.

SICINIUS

Ha konzul maradt volna, ez leendett
Közfájdalomra a tapasztalás.

BRUTUS

Az istenek megóttak tőle s Róma
Most csendes és ép.

Aedil jön

AEDIL   Érdemes tribúnok,

Egy elfogott rabszolga azt beszéli,
Hogy a volszkok külön két hadsereggel
Átléptek Rómának határain,
S a háború dühével útfokon
Pusztítanak mindent.

MENENIUS   Aufidius lesz,

Ki hallván Marcius száműzetését,
Szarvát kinyújtva ismét a világba,
Melyet bevont, míg az Rómába volt,
S nem is moccan.

SICINIUS   Eh, hagyd el Marciust!

Ostort a hírkeltőnek! Nem lehet,
Hogy ezt merjék a volszkok.

MENENIUS   Nem lehet!

Eszünkbe juthat, hogy nagyon lehet.
Három példája van, mióta élek.
Mielőtt megbüntetnétek e legényt,
Kérdezzétek ki, hol hallotta azt,
Mert majd intőtök kap ki, a követ,
Ki hírül adta, hogy óvakodjatok
Attól, amit rettegni kell.

SICINIUS   Ne szólj!

Tudom, hogy nem lehet.

BRUTUS   Hisz képtelenség.

Követ jön

KÖVET

Tanácskozásra gyűlt mind a nemesség.
Egy újság jött, mely megzavarta őket.

SICINIUS

Ez a rabszolga. Menj, s a nép előtt
Korbácsolják meg. Ő koholta ezt.
Csak híresztelés!

KÖVET

Igaz, tisztos úr.
A szolga nem hazudt; sőt rémitőbbek
Sülnek ki még.

SICINIUS

Mit, milyen rémitőbbek?

KÖVET

Nyíltan beszél több száj (nem tudom,
Mily mértékben való?), hogy Marcius
Aufidiusszal frígyesülve hoz
Hadat Rómára és határtalan
Bosszút esküdt.

SICINIUS

Nagyon valószínű!

BRUTUS

Sziszó; hogy a gyöngébb rész Marciust
Megint előkivánja.

SICINIUS

Ez fogás.

MENENIUS

Ez nem lehet;
Aufidiusszal ő nem egyesülhet
Egymás halálos ellenségei.

Más követ jön

KÖVET

Tanácsgyűlésbe hínak bennetek;
Rémes had, melyet Cajus Marcius
Aufidiusszal társultan vezérel,
Dühöng határitok között; utat
Tört már magának és mindent emészt
Tűzzel-vassal, mi csak előtte van.

Jön Cominius

COMINIUS

Szépet tettetek.

MENENIUS

Mi újság? Mi újság?

COMINIUS

Elhurcolják leányaitokat
Koponyáitokra ónt olvasztanak
És meggyalázzák asszonyaitokat,
S mindezt magatok szereztétek.

MENENIUS Mi újság?
COMINIUS

Talpig leégnék templomaitok,
Kiváltságítok fűrőlyukba is
Be fognak fézni.

MENENIUS Kérlek, mondd, mi újság?
Hejh, rossz fa ég a tűzön... Szólj, mi hír van?
Ha Marcius a volszkokkal egyesült...

COMINIUS Ha!

Ő istenök; mint olyan lény vezérli
Őket, kit nem természet alkotott, de
Nagyobb erő, s azok jönnek vele
Reánk, tácskókra, olyan bizalommal,
Mint a gyerek pillét úz, vagy legyet
Ől a mészáros.

MENENIUS Szépet tettetek, ti
S kötényes bandátok; hencegtetek, s hogy!
E mesteremberek voksával, e
Fokhagyma-rágókkal!

COMINIUS Rómátokat
Hogy rázza meg fülön!

MENENIUS Mint Hercules
Az ért gyümölcsöt rázta. Szép dolog!

BRUTUS
Igaz tehát?

COMINIUS Az, és sápadni fogtok,
Látván, hogy nincs különben. Birtokink
Vígán lázadnak föl, s ki ellenáll,
Mint balga hőst gunyolják, s elesik,
Mint hú bolond. És gáncsolhatjuk-e?
Az ellenségek most látják, ki ő.

MENENIUS
Ha nem kegyelmez a nemes,
Végünk vagy.

COMINIUS S ki fog könyörgeni?
Azt a tribúnok szégyelnék; a nép
Kegyelmet tőle akképp érdemel, mint
Juhásztul a farkas; barátai
Ha mondanák: „Légy jó Rómához”, úgy
Terhelnék, mint azok, kiket gyűlöl, s ők
Ellenségi lennének szinte.

MENENIUS Úgy van.
Ha üszköt vetne a házamra, hogy
Meggyújtsa, akkor se mozdulna nyelvem:
„Kérlek, ne bánts!” Szép dolgot tettetek

Ti s cimboráitok! Gyönyörű dolgot!

COMINIUS

Úgy megráztátok Rómát, hogy soha-
Sem volt ily gyógyíthatlan.

TRIBUNOK

Ránk ne háíítsd.

MENENIUS

Mi tettük hát? Mi szerettük őt, de mint
Barmok, gyáván helyt engedte a nemesség
A ti csoportotoknak és ez őt
A városból kikurjogatta.

COMINIUS

Félek,

Megint beordítják. Aufidius,
A második hős, enged neki, mintha
Szolgája volna. A kétség'ésés
Erőnk, eszélyünk, védelmünk, mivel
Eléje állhatunk.

Egy csapat polgár jön

MENENIUS

Itt a rakás.

S Aufidius véle van? Ti rontottátok el
A levegőt, midőn bűdös, zsiros
Sapkáitokat hajgálva, zúgtatok
Száműzetéseért. Most visszajön,
S a harcosok minden hajszála egy
Korbács lesz; voksotok jutalmaúl
Majd annyi tökfeket kaszál le, ahány
Kucsmát akkor földobtatok. De jól van!
Ha porrá égnénk is mindannyian
Megérdemeltük.

POLGÁROK

Rossz híreket hallánk.

ELSŐ POLGÁR

Részemrűl én

Mindjárt mondtam, hogy kár száműzni őt.

MÁSODIK POLGÁR

Azt mondtam én is.

HARMADIK POLGÁR

Én magam is; és igazat szólva, ezt sokan mondták közülünk. A közjóért tettük,
amit tettünk! És ámbár szívesen beleegyeztünk száműzetésébe, ez mégis
akaratunk ellen történt.

COMINIUS

Derék legények vagytok!

MENENIUS

Szép dolog,

Amit tevétek! A Capitolba menjünk?

COMINIUS

Igen; mit is tehetnénk egyebet?

Cominius és Menenius el

SICINIUS

Bátorság, társak! Menjetek haza.
Ez az a párt, mely azt ohajtja, hogy
Megtörténjék, mitől rettegni látszik.
Menjetek haza. De félsz nyoma nélkül.

ELSŐ POLGÁR

Legyenek irántunk jók az istenek! Jertek, társaim, menjünk haza.
Mindig mondtam, hogy nincs igazunk, mikor őt számúztuk.

MÁSODIK POLGÁR

Mindnyájan ezt mondtuk. De menjünk haza.

Polgárok el

BRUTUS

Ez a hír nem tetszik nekem.

SICINIUS

Nekem sem.

BRUTUS

El a Capitolba. Birtokom felét od-
Adnám, ha ez hazug hír volna.

SICINIUS

Menjünk.

El mind a ketten

7. szín

Tábor, közel Rómához.

Jön Aufidius és egy tiszt

AUFIDIUS

A rómaihoz futnak mindegyre még?

TISZT

Én nem tudom, mily bú-hatalma van, de
Legényeidnek ő ebéd előtt
S után imája és közben beszéde,
S uram, elhomályosított saját
Embereid előtt is.

AUFIDIUS

Most ezen

Segíteni nem lehet, vagy legfőlebb
Csak oly eszközzel, ami terveinket
Sántítaná meg. Ő irántam is
Kevélyebb, mint véltem, hogy lesz, midőn
Először üdvözlém. De ebben ő
Változhatatlan; mentem, ami nem
Javítható.

TISZT

De kívánnám, uram

(Magadra nézve), bár ne egyesültél
Volna övéle. Mért nem vetted át az

Egész ügyet? Vagy bíztad volna őrá.

AUFIDIUS

Jól értelek, s hidd el, ha számolunk,
Nem sejti, hogy szorítom majd meg őt.
Habár úgy tetszik, és ő is hiszi,
S azt vélik a közönséges szemek, hogy
Rendén tesz mindent, s jól gazdálkodik
A volszk ügyekben, mint sárkány csatáz
S végez, mihelyt kardját kirántja: egy
Még hátra van s az majd nyakát szegi
Vagy az enyémet kockáztatja, ha
Kenyértörésre kerül a dolog.

TISZT

Uram, hiszed, hogy elfoglalja Rómát?

AUFIDIUS

Minden hely meghódol, még meg se szállja.
Övé Rómának minden nemese,
Szenátor s patricius kedveli;
Harchoz nem értők a tribúnok; a nép
Oly kész lesz visszahíni őt, amily
Hamar kiűzte. Ő Rómának az, mi
A halnak a sas, mely megfogja azt
Felsőségénél fogva. Kezdetén ő
Nemes szolgájok volt, de a dicsőség
Bizony fejébe szállt... mi vagy kevélység,
Mely nagy szerencsében mindig kísérti
A boldogot; vagy ítélethiány,
Hogy nem tudá használni a körülményt,
Amelyen úr volt; vagy természete,
Hogy mindig úgy legyen... párnára nem
Ment a sisaktól, béke idején oly
Szigorral és komolysággal parancsolt,
Mint háborúban... Egy ezek közül
(Mindebbül bír egy részt, nem az egészet,
Elismerem) félelmessé tevő őt,
Gyűlöltté s száműzötté. Érdeme
Szélsőségekbe fűl. Így magyarázza
Erényeinket a kor; s az erő,
Amely magát ajánlja, biztosabb sirt
A szónokszéknél nem talál, ahol
Magasztaltatnak tettei.
Tüzet tűz olt, szöveget szög ver ki, jog
Jogot dönt és erőt erő emészt. Jer.
Cajus, ha Rómát bírod, mily szegény léssz!
Mert nemsokára akkor az enyém léssz.

El mind a ketten

Ötödik felvonás

1. szín

Róma. Nyilvános tér.

Jőnek Menenius, Cominius, Sicinius, Brutus s mások

MENENIUS

Én nem megyek. Halljátok, egykori
Vezérét hogy fogadta, aki őt oly
Nagyon szerette. Engem úgy hívott, hogy
Apám, s mi haszna? Menjetek, kik őt
Elűztétek, térdeljete le egy
Mér földre sátrától s így csússzatok
Kegyébe. Már, ha még Cominiust
Sem vette föl, csak itthon maradok.

COMINIUS

Ismerni sem akart.

MENENIUS

Halljátok ezt?

COMINIUS

Egyszer monda nevem. Fölemlegettem
A régi ismeretséget s a vért, mit
Együtt ontánk. Felelni sem akart;
Minden cím ellen tiltakozva szólt: ő
Nevetlen semmi; Róma lángiban,
Ottan kovácsol majd nevet magának.

MENENIUS

Lám, ilyen dolgot tettetek, tribúnok.
Elgyötrétek Rómáért magatok, hogy
A szén olcsó legyen. Szép híretek lesz!

COMINIUS

Mondám, milyen dicső a kegyelem,
Hol azt nem várják. Válaszolta, hogy
Ez pusztá kérés a hazátul ahhoz,
Kit az megbüntetett.

MENENIUS

Való igaz;

Kevesbet válaszolhatott-e?

COMINIUS

Azon valék, hogy jó barátait
Kimélje. Így felelt: nem szedheti
Őket ki a penészes, undorító
Rakás gazból, s egy-két szegény magért
Bolondság lenne föl nem gyújtani
S tovább szagolni ezt.

MENENIUS

Egy-két szegény magért?

Egy én vagyok. Anyja, nője és fia

COMINIUS

Aranyban ül, mondám; úgy ég szeme,
Mintha Rómát akarná gyújtani,
S kegyét sérelme fogva tartja. Térdre
Esém; halkan szólt: „Kelj föl”, s elbocsátott
Némán, kezével. Mit tesz, mit nem, arról
Írást küldött utánam, merthogy eskü
Köti, hogy föltételeit teljesítse.
S így nincs remény, csak
Tisztes szülőjében s neijében, akik
Mint hallom, kérni készek őt, hogy
Kegyelmezzon honának. El tehát,
Vegyük rá őket: gyorsan menjenek.

El mind a ketten

2. szín

Volszk tábor szem Róma előtt.

Helyeiken az örök. Jön hozzájuk Menenius

ELSŐ ŐR

Megállj, honnan jössz?

MÁSODIK ŐR Vissza!

MENENIUS Ti derék

Örök vagytok, de engedelmetekkel

Kormány-küldöttként jöttem Marciusszal

Beszélni.

ELSŐ ŐR Honnan?

MENENIUS Róma városából.

ELSŐ ŐR

Térj vissza, nem mehetsz át, mert vezérünk

Azokról többé tudni sem akar.

MÁSODIK ŐR

Előbb látod Rómádat égni, mint

Beszélhetsz Marciusszal.

MENENIUS Jó barátim,

Ha hallátok Rómáról szólani

S barátiról vezérteket, fogadni

Merek, megemlített engem; nevem

Menenius.

ELSŐ ŐR Mindegy, csak vissza, mert

Nevednek itten nincs becsülete.

MENENIUS

Mondom, fiú, vezéretek barátom;

Vitézségének könyve én valék,

Hasonlíthatatlan hírét énbelőlem

Olvasták s tán nagyítva... Barátimat (s ő
Az első köztök) én dicsérni szoktam,
Amint csak az igazság engedi,
Sőt néha, mint golyó a sík uton,
Még túl is ugrám, s túlzásimra is
Ráütöttem az igazság pecsétjét.
Azért eressz, öcsém.

ELSŐ ŐR

Már uram, ha annyi hazugságot mondtál is az ő javára, ahány szót most magadéra,
mégse mégy itt keresztül; nem itt, ha olyan érdem volna is a hazugság, mint a
szeplőtelen élet. Annak okáért csak vissza!

MENENIUS

Kérlek, fiú, jusson eszedbe, hogy nevem Menenius, s mindig vezéred pártján
voltam.

MÁSODIK ŐR

Ha te hazudozója voltál (mint magad vallod), én olyan vagyok szolgálatában,
hogy igazat beszélek, s azt mondom, nem mehetsz át. Azért fordulj vissza.

MENENIUS

Nem tudod, megebédelt-e már? Mert csak ebéd után szeretnék vele beszélni.

ELSŐ ŐR

Római vagy, ugyebár?

MENENIUS

Az vagyok, ami vezéred.

ELSŐ ŐR

Akkor gyűlölnöd kéne Rómát, mint ő gyűlöli. Gondolhatjátok-e, hogy miután
kilöktétek kapuitokon ezeknek valódi védelmezőjét, s a feldühült nép butasága
által az ellenségnek adtátok át a paizsotokat, gondolhatjátok, hogy majd
ellenálltok bosszújának sopánkodó vén asszonyok sóhajával, leányaitok szüzi
kézkucsolásaival, vagy köszvényes közbenjárásával ilyen megaszott, elévült
embernek, amilyenek te látszol? Képzeltetitek, hogy a szándékolt tüzet,
melyben városotok el fog égni, elolthatjátok ilyen gyöngö lélegzettel? Nagyon
csalatkoztok... Azért csak eredj vissza Rómába, s készüljetek a halálra; el
vagytok ítélve, s vezérünk megesküdt, hogy se halasztás, se kegyelem.

MENENIUS

Fickó, ha kapitányod tudná, hogy itt vagyok, tisztelettel bánnék velem.

ELSŐ ŐR

Hagyd el, kapitányunk nem ismer téged.

MENENIUS

A vezért értem.

ELSŐ ŐR

Törődik is veled vezérünk!... Vissza, mondom, vissza, mert még lecsapolom azt a
kis maradék véredet... Ennél egyebet nem remélhetsz. Vissza.

MENENIUS

Hanem hát, atyámfia...

Jön Coriolanus és Aufidius

CORIOLANUS

Mi a baj?

MENENIUS

No, legény, idevigyázz! Majd meglátod, milyen becsülésben állok, látni fogod, hogy ilyen fajankóféle strázsa nem rekeszthet el engemet az én Coriolanus fiamtól; gyanítani fogod beszélgetésünk módjáról, hogy közel jutottál az akasztófához, vagy valami látványra, kínra hosszabb s kegyetlenebb halálhoz. Most hát ide nézz, s elgondolván jövődet, ájulj el. - A dicsőséges istenek tartsanak óránként gyűlést kirekesztőleg a te jólléted végett, s ne szeressenek kevésbé, mint vén apád, Menenius szeret. Ó, fiam, fiam, tüzet készítesz számunkra; nézd, itt a víz azt eloltani. Nehezen vehettek rá, hogy hozzád jöjjenek, de meg lévén győződve, hogy kívülem senki sem indíthat meg, sóhajokkal fűjtak ki a kapukon. Kérlek, kényszerítlek, kegyelmezz Rómának s esedező hazádfiainak! A jó istenek csendesítsék le haragodat, s annak söprejét ontsák e gazemberre itt, ki, mint valami tuskó, gátolta hozzád jöttömet.

CORIOLANUS

Félre!

MENENIUS

Hogyan félre?

CORIOLANUS

Szülő, nő, gyermek, én nem ismerem.
Másnak szolgállok. Bár magam kívánok
Bosszút, elengedése annak a volszk
Szivekben van. Hogy egykor jól valánk
Egymással, inkább hálátlan felejtés
Mérgezze meg, mint följegyezze részvét.
Menj hát. Fülelem könyörgésitek ellen
Erősb, mint hadam ellen kaputok.
De vedd ezt, mert szerettelek: érted írtam
(*Levelet ad neki*)
S elküldtem volna. Csend, Menenius,
Nem hallgatok rád. Ő, Aufidius,
Barátom volt Rómában; s íme, látod.

AUFIDIUS

Rendíthetetlen vagy.

El Coriolanus és Aufidius

ELSŐ ŐR

Nos, uram, Menenius a neved?

MÁSODIK ŐR

Ez, amint látod, nagyhatalmú varázsigé. Tudod már, merre az út hazafelé?

ELSŐ ŐR

Hallottad, hogy leszidtak bennünket, amért uraságodat föltartóztattuk?

MÁSODIK ŐR

Ugyan mondd meg csak, mért ájuljak el?

MENENIUS

Nem gondolok sem a világgal, sem vezérekkel; ti pedig? Alig képzelhetem, hogy léteztek, olyan hitványságok vagytok. Aki önnön keze által kész meghalni, nem fél a mástól jövő haláltól. Tegyen vezérlek akármit. Ami titeket illet, legyetek sokáig azok, amik vagytok, s éveitekkel gyarapodjék nyomorúságtok! Azt mondom nektek, amit nekem mondtak: félre! (*El*)

ELSŐ ŐR

Derék legény, meg kell vallanom.

MÁSODIK ŐR

Vezérünk a derék legény. Ő szikla, tölgy, melyet meg nem ráz a szél.

El mind a ketten

3. szín

Coriolanus sátra.

Jőnek Coriolanus, Aufidius és mások

CORIOLANUS

Hadunkkal holnap Róma előtt tanyázunk.
Beszélj el aztán, háborúi társam,
A volszk uraknak, mily jól jártam el
Ez ügyben.

AUFIDIUS Mindig hasznukat tekintéd,

Rómának minden esdeklésre
Siket valál és titkos suttogást
El nem fogadtál oly barátaitól
Sem, akik bíztak benned.

CORIOLANUS Ez öreg,

Akit Rómába tört szívvel bocsáték
Atyámnál jobban szeretett... imádott
Valóban. Végre ményük volt az ő
Hozzám jövése. Kedvéért (habár
Fanyar valék iránta) megújítam
Az első föltételt, mit megtagadtak
S el nem fogadhatnak most... kedvéért, ki
Többet remélt végezni, engedék egy
Kicsit. Új követségre s kérelemre,
Sem a kormánytól, sem barátaimtól,
Nem hallgatok többé. Hah, mily rivalgás!
Új kísértés, hogy megszegjem ez épp most
Tett fogadalmamat. De nem szegem meg.

*Jön gyászruhában Virgilia, Volumnia, vezetve
az ifjú Marciust, Valeria és kíséret*

Elöl nőm, aztán a tisztelt alak,
Amelyben én formáltatám, s kezén
Vérének másod íze. Félre, szív!

Természet minden láncá és joga,
Eltéplek! A makacsság lesz erényem.
Ó, e meghajlás, e galambszemek,
Mik isteninket hitszegésre bírnák!
Elolvadok, csak oly gyarló anyagból.
Vagyok, mint más. Anyám hajol, akár az
Olymp hajolna vakandturás előtt
Kérőleg, s kis fiamnak közbejáró
Arcárul a nagy természet kiált rám,
Hogy „Ne tagadd meg!” - Eh, hadd szántsa Rómát
A volszk, hadd dúlja szét Itáliát,
Nem hajtok én golyhóként ösztönömre.
Magam vagyok magamnak alkotója,
S nem ismerem rokont.

VIRGILIA Férjem s uram!

CORIO LANUS

Beh más szemem van, mint Rómába volt!

VIRGILIA

A bú, mely minket megváltoztatott,
Ez ámit el.

CORIO LANUS Feledtem szerepem,

Mint lomha színész, és úgy benn akadtam,
Hogy szégyen. Ó, legjobb vérem, bocsásd meg
Zsarnokságom, de azért bocsánatot
Ne kérj Rómának. E csók... hosszú, mint
Száműzetésem s édes, mint boszúm!
Az ég féltékeny úrnőjére, ezt
Tőled nyerém, s hű ajkam szűzileg
Őrzé azóta. Hah, én fecsegek,
És a világnak legnemesb szülőjét
Nem üdvözlöm... Hajolj a földre, térdem,
S mutasd mélyebb nyomát a tiszteletnek,
Mint más fiú. (*Letérdel*)

VOLUMNIA Ó, kelj megáldva föl!

S én térdelek, nem lágyabb vánkoson,
Mint a tűzkő, mutatva a hibás
Alázatot, mit eddig félreérte
Egymás közt gyermek és szülő. (*Letérdel*)

CORIO LANUS Mi ez?

Te térdelsz? A bűnös fiú előtt?...
Hadd sújtsa pusztá parton a kavics hát
A csillagot, hadd dobja lázadó szél
A büszke cédrust a tűz- napba föl,
S a képtelenséget megölve könnyű
Szerrel tegyen lehetetlent!

VOLUMNIA Fiam vagy,
Vitézem; van részem abban, mi lettél.
Isméred e hölgyet?

CORIOLANUS Publicola
Nemes testvére, Róma holdja; tiszta,
Mint a jégfűrt Diana templomán a
Legtisztább hóbul. Jó Valéria!

VOLUMNIA
Magadnak egy kicsiny tartalma ez, s ha
A kor kifejti, teljesen hasonló
Leszen hozzád.

CORIOLANUS A hősök istene,
Nagy Zeus segélyével, tanítsa minden
Nemesre lelked, hogy szégyen soha
Ne sértsen, s hadban tengerparti jel
Gyanánt állj, a vésszel dacolva, s óvjad,
Akik rád néznek.

VOLUMNIA Térdepelj le, gyermek.

CORIOLANUS
Derék fiam, te!

VOLUMNIA
Ő, hitvesed s e hölgy és én magam, mint
Kérők vagyunk itt...

CORIOLANUS Kérlek, csendesen; vagy
Előbb, mint szólsz, gondold meg: amire
Megesküvém, hogy nem teszem, ne vedd azt
Elútasításnak. Ne kérj hadam
Szétküldésére, vagy hogy alkudozzam
Ama kézművesekkel újra. Azt se
Mondd, hogy természetellenes vagyok. Ne
Kivánd dühöm s bosszúmat csillapítani
Higgadt okokkal.

VOLUMNIA Ó, megállj, ne többet!
Azt mondtad, hogy semmit nem teljesítesz,
Mert más kívánságunk nincs, mint amit
Már megtagadtál: és mégis könyörgünk...
Ha hasztalan lesz, úgy essék a vád
Keménységedre. Hallgass meg tehát.

CORIOLANUS
Aufidius s volszok; figyeljetek,
Semmit sem hallok Rómáról magam. Szólj.

VOLUMNIA
Ha szótlanak volnánk is, e ruhákról
S arcunk színéről láthatnád, hogy' éltünk
Száműzetésed óta. Sejtheted

Magad, mennyivel boldogtalanabbak
 Vagyunk, mint minden élő hölgy, ide
 Jövé... Képed, szemünk örömkönyűi
 És szívünk víg tombolása helyett
 Bú-könnyet s félő reszketést okoz,
 Mert látja a szülő, a nő s a gyermek,
 Hogy a fiú, a férj és az apa
 Honát széttépi. S ránk árvákra nézve
 Dühöd legsúlyosabb... elzárja az
 Égtől imánkat... Ez közös vigasz
 Csak a miénk nem... Ó, mert mondd, hogyan
 Imádkozhatnánk a honért, habár
 Ez tartozásunk? s győzedelmedért is,
 Mi szintén az? Vagy elvesz a haza,
 E drága dajkánk, vagy te, aki benne
 Reményünk voltál. Minket csak csapás ér,
 Ha teljesül is a kívánatunk,
 S bármelyik rész nyer, mert vagy láncokon
 Vezetnek át, mint pártos idegent,
 Az utcákon, vagy győzedelmesen
 Tiprod hazádnak omladékait, s a
 Pálmát viszed, hogy nagy vitézül ontád
 Fiad s nőd vérét. Ami engem illet,
 Fiam, nem várom én a jó szerencsét
 A harc végéig. Ha rá nem vehetlek,
 Hogy inkább mind a két részhez kegyes légy,
 Mint eltörölj egyet: nem fogsz előbb
 Hazádon dűlni (nem fogsz, hidd el azt), míg
 Anyádnak méhét meg nem gázolod,
 Mely a világra szült!

VIRGILIA S engem, kitől e
 Fiút nyeréd, hogy a jövőben is
 Éljen neved.

FIÚ Rám nem hág; elfutok,
 S aztán vivok, ha majd nagyobb leszek.

CORIOLANUS
 Ne nézzünk gyermek és asszony szemébe,
 Szívünkbe ömlik szívük gyöngesége.
 Soká ülék. *(Föláll)*

VOLUMNIA Nem, ekképp el ne hagyj.
 Ha kérelmünk, hogy Rómát megkiméld,
 Azt jelentené, veszítsd el a volszkot,
 Akit szolgálatsz: úgy érhetne olyan vád
 Hogy megmérgezzük a becsületed. Nem,
 Mi arra kérünk, békítsd össze őket:

Hadd mondja a volszk: „Mi kegyelmet adtunk”,
És Róma ezt: „Mi nyertünk”, s mind a két rész
Téged dicsőít, mondván: „Békeszerzőnk,
Légy áldva!” Nagy fiam, tudod, hogy a harc
Bizonytalan végű; de bizonyos:
Ha meg fogod Rómát hódítani, a díj,
Amelyet ott aratsz, oly név leszen, mit
Átkozva emlegetnek majd, s a könyvek
Így írnak róla: „Bajnok férfi volt,
De bosszu-tette mindent letörölt;
Honát földülta, s utálatul hagyá
Nevét a késő kornak.” Szólj, fiam,
Célod volt a leggyöngédebb becsület,
Hogy mérkezzél az istenek kegyével,
Hogy mennydörögve tépd a messze léget,
S villámaiddal mégis tölgyeket
Hasíts csak. Mért hallgatsz? Azt gondolod
Nemes lélekhez méltó, nem feledni
A bántalmat? Lányom, beszélj, könyűid
Nem illetik meg. Szólj te, kisfiú, tán
Gyermekséged jobban meghatja, mint
Okoskodásunk. Nincsen ember, aki
Anyjának oly adósa lenne, mint ő,
S itt hagy esengni, mint kikötött rabot.
Sohsem voltál te jó anyád iránt
Nyájas, s ő (a szegény tyúk!) nem törődve
Új fajjal, hadba csalt, s ha megjövé,
Diccsel tetézt. Mondd, hogy helytelen
Kérelmem, s rúgj el; ámde ha nem az,
Te becsstelen vagy, s megver majd az Ég,
Hogy megtagadtad tőlem azt, ami
Anyákat illet. Elfordul... Le, hölgyek!
Hadd szégyenítsék őt meg térdeink.
Coriolanushoz illőbb a kevélység,
Mint kérelmünk meghallgatása. Térdre!
Ez a végső... Így, most Rómába térünk,
S a többivel halunk meg. Nézz ide,
E gyermek nem mondhatja, mit kíván,
De térdel és kezét föltartja, vélünk,
És több erő van kérelmébe, mint
Makacsságodban. Keljünk fel, jerünk; ez
Embernek anyja volszk, Corioliban
Van nője, s e gyermek véletlenül
Hasonlít hozzá. El vagyunk eresztve,
Elhallgatok... Ha majd a város ég,

Ismét beszélek!

CORIOLANUS Ó, anyám, anyám!
(*Némán tartja Volumnia kezeit*)
Mit tettél? Nézd, megnyílt a menny, s lenéznek
Az istenek, s e természetelen
Látványt kacagják. Ó, anyám, anyám! Ó,
Rómának boldog győzelmet nyerél, de
Fiadra nézve... hidd, ó, hidd el azt,
Nagyon veszélyes a te diadalmad,
Sőt tán halálos is... De hadd legyen.
Aufidius, bár nem harcolhatok, de
Illő békét kötök. Nos, jó Aufidius,
Helyemben nem hallgattál volna az
Anyára? Nem tetted meg volna érte?

AUFIDIUS

Megilletődtem.

CORIOLANUS Esküszöm reá: meg!
S az nem csekélység, hogyha szemeim
Megindulástul nedvesek. Barátom,
Tudasd velem, milyen békét akarsz. Én
Rómába nem megyek, veled leszek,
S kérlek, segíts ez ügyben. Ó, anyám! Nőm!

AUFIDIUS (*magában*)

Jó, hogy sajnálatod s becsületed
Így meghasonlott; ezzel visszaszerzem
Régibb jó sorsomat.

A hölgyek intenek Coriolanusnak

CORIOLANUS Mindjárt; előbb
Együtt igyunk, aztán a puszta szónál
Különb bizonyágot vizstek haza,
Mit kölcsönösen megpecsételünk
Illő föltételekkel. Jöjjetek,
Hölgyek, tinektek méltó templomot
Építeni, mert Itáliának és
A frígyeseknek minden kardja e
Békét nem eszközölte volna ki.

El mindnyájan

4. szín

Róma. Nyilvános tér. Jön Menenius és Sicinius

MENENIUS

Látod azt a sarkot a Capitoliumon, azt a sarokkövet?

SICINIUS

Nos, aztán?

MENENIUS

Ha lehetséges, hogy azt elmozdíthatod a helyéről a kisujjaddal, úgy van némi reménység, hogy rábeszélük őt a római hölgyek, különösen anyja. De mondom, arról szó sincs; gégeink el vannak ítélve, s közel a halál.

SICINIUS

Lehetséges tehát, hogy ily rövid idő alatt ennyire változzék az ember?

MENENIUS

Különbség a hernyó és a pillangó, és lám, a pillangó hernyó volt. Ez a Marcius emberből sárkány lett, szárnyai nőttek; több ő a csúszó-mászó állatnál.

SICINIUS

Mennyire szerette anyját!

MENENIUS

Engemet is! És most oly kevésbé emlékszik anyjára, mint a kilenced-fű ló. Fanyar képe megsavanyítja az érett szőlőt. Ha járkál, úgy mozog, mint valami ostromgép, s a föld összezugszorodik lépteitől. Páncélt képes a szemével keresztülszúrni, beszéde halálharang és ümmögése csatazaj. Úgy ül ott fönségében, mintha Sándort ábrázolná. Amit parancsol, hogy legyen, már megvan, mire parancsát végzi. Semmije sem hiányzik, hogy isten legyen, csak az örökkévalóság és az ég, hogy benne uralkodjék.

SICINIUS

De igen, a kegyelem is, ha híven festetted őt.

MENENIUS

Élethíven festettem őt. Majd meglátod, milyen kegyelmet hoz tőle anyja. Nincs benne több kegyelem, mint a hím tigrisben tej, és ezt tapasztalni fogja szegény városunk, s ez mind töletek származik.

SICINIUS

Az istenek irgalmazzanak!

MENENIUS

Most az egyszer nem fognak az istenek irgalmazni, mert nem gondoltunk velök, midőn őt száműztük, s most, midőn nyakunkat szegni visszajő, ők nem gondolnak velünk.

Követ jön

KÖVET

Uram, hogy megmentsd élted, fuss haza!
A nép elfogta tribúnus társadat,
S föl és alá hurcolja s esküszik,
Ha Róma hölgyei vigasztalást
Nem hoznak, ízenként hal meg.

Más követ jön

SICINIUS

Mi újság?

KÖVET

Jó újság, jó; győztek az asszonyok,
A volszkok elvonulnak s Marcius megy;

Vígabb napot nem látott Róma még, nem,
Mióta Tarquint elveré.

SICINIUS Barátom,
Való-e ez? Tudod jól, hogy való?

KÖVET
Olyan való, mint hogy tűzből van a nap.
Ha leskelődtél, hogy kételkedel?
Nem zúg úgy a híd-ív alatt az árvíz,
Mint a kapun át a vigasztaltak. Íme,

Kívül harsona, tárogató, dob, valamennyi együtt

Síp, tárogató, hárfák és harsonák,
Dobok, cimbalmok s a kurjongató nép
Megtáncoltatják a napot.

Kint rivalgás

MENENIUS Dicső hír!
A hölgyekhez megyek. Volumnia
Egy városnyi konzulnál, szenátornál
S patríciusnál többet ér, s egész
Világnyi olyan tribunnál, minők ti
Vagytok. Jól imádkoztatok. Ma reggel
Nem adtam volna tízezer nyakért
Egy rossz petákot. Hallga, mily öröm!

Örömjaj és zene

SICINIUS
Áldjon meg hírmondásodért az Ég,
S fogadd hálám.

KÖVET Hálára nagy okunk van,
Uram, mindnyájunknak.

SICINIUS Közelgenek?

KÖVET
Ezennel bent lesznek.

SICINIUS Menjünk eléjük,
S vegyünk részt jókedvökben.

*Indul. Jőnek a hölgyek, velük szenátorok, patríciusok s a nép.
Keresztülmennek a színpadon*

ELSŐ SZENÁTOR
Íme, patrónánk, Róma élete!
Hijátok össze a népet, isteninket
Dicsérni, rakjatok diadaltüzet,
Útjokra hintsetek virágokat,
Zúgjátok túl a zajt, mely Marciust
Számüzte és hijátok vissza őt
Az üdvözlettel, mellyel anyja híja!

Kiáltsátok: köszöntünk, hölgyeink!
MIND
Köszöntünk, hölgyeink, köszöntünk!
Dobok és harsonák. El mindnyájan

5. szín

Antium. Nyilvános tér. Jön Aufidius és kíséret

AUFIDIUS

Mondjátok főnökinknek, itt vagyok, s ez
Írást adjátok át; ha olvasák,
A térre jöjjenek, kérem, hol én
Bizonyoságot teszek nyilvánosan, hogy
Való, mi ebben van. Bevádlok őt, ki
Most jött be a városba s szándoka
Kiállni a népség elé, remélvén:
Szóval kimentí majd magát. Hamar.

Kíséret el. Jön néhány Aufidius részéről való összeesküdt

Isten hozott!

ELSŐ ÖSSZEESKÜDT

Hogy vagy, vezér?

AUFIDIUS

Csak úgy, mint

Kit megmérgez saját jótéteménye,
S kit szívessége öl meg.

MÁSODIK ÖSSZEESKÜDT Nemes úr,

Ha áll szándékod, melyben részesidnek
Kivántál minket, mi megszabadítunk
A nagy veszélytől.

AUFIDIUS Nem beszélhetek még.

Amilyen a nép lesz, majd úgy tegyünk.

HARMADIK ÖSSZEESKÜDT

A nép bizonytalan, amíg ti együtt
Vitáztok; ha egyiktek elvesz, az
Élő örökli mindenét.

AUFIDIUS

Tudom. Nem pusztá az ürügy, amellyel
Lesújtom. Én emeltem fel; hitemmel
Kezeskedém hűségéért. Midőn így
Fönn lett, hizelgés harmatával önté
Le új növényeit, s elcsábitá
Barátimat, s végtére meghajolt, ki
Oly faragatlan, büszke s szertelen volt.

HARMADIK ÖSSZEESKÜDT

S dacos; midőn a konzulságra készült,

Mit elveszített, mert meg nem hajolt...

AUFIDIUS

Erről akartam éppen szólni.
Mikor, száműzetvén, házamba jött,
S nyakát nyújtá késemnek, befogadtam,
Kenyeres-társammá tettem s vágyinak
Utat nyiték, ki hagytam válogatni
Az ő tervének végbevételére
Legjobb legényim, még magam segítém;
Együtt arattuk a hírt, mit magának
Takarított be; mit bántam; lenyeltem
Károsodásom... Végre zsoldosának
Látszottam, és nem társának, s velem
Oly pártfogóilag bánt, mintha csak
Szolgája volnék.

ELSŐ ÖSSZEESKÜDT   Így volt, így, uram, s a
Sereg csodálkozott rajt. És midőn már
Rómát bírá, mi által annyi hírt
Reméltünk, mint zsákmányt...

AUFIDIUS   Ez az, miért
Erőmet megfeszítem ellene.
Nehány asszonykönnyért, mi olyan olcsó,
Mint a hazugság, munkánk fáradalmát
S vérét eladta. Meg kell halnia,
S bukása engem föltámaszt. De hallga!

Dobok, harsonák, a nép örömrivalgása

ELSŐ ÖSSZEESKÜDT
Te üdvözlés nélkül, holmi futárként
Jövéél hazádba, s ím, hogy ő jön, a zaj
Leget hasít.

MÁSODIK ÖSSZEESKÜDT
A bárgyu nép, amelynek
Fiait megölte, szétrepeszti torkát,
Hogy ünnepelje.

HARMADIK ÖSSZEESKÜDT
Az lenne célszerű,
Ha - még mielőtt beszélne s a népet
Meghatná - megérezné kardodat.
Mi majd segítünk. Hogyha elesett,
Szerinted értelmezzük szavait
S övéle együtt okait is eltemetjük.

AUFIDIUS
Elég, elég; itt jönnek az urak.

Jőnek a város urai

URAK

Üdvözlünk.

AUFIDIUS Nincs rá semmi érdemem; de
Tisztelt urak, átnéztétek gondosan,
Mit nektek írtam?

URAK Át.

ELSŐ ÚR S fájt hallanunk

Előbbi vétkét jóvá tette volna
Kis büntetés is; ám a kezdeten
Végezni és eldobni seregünk
Hasznát, minket saját költségeinkkel
Dijazni és a hódítás helyett
Szerződést kötni: már ez menthetetlen.

AUFIDIUS

Im, itt közelg, majd meghalljátok őt.

Jön Coriolanus dobszóval és zászlókkal, vele egy csapat polgár

CORIOLANUS

Üdv nektek! Visszatértem, katonátok,
És nem ragadt rám több honszeretet, mint
Midőn menék! Folyvást nagyságtokat
Szolgálom. Tudnotok kell, hogy sikerrel
Harcoltam s véres nyomdokon vezettem
Tábortokat Rómának kapujáig.
Zsákmányt szereztünk, mely egy harmadával
Fölülhaladja a költségeket.
Békét köténk az antiumbelik
Dicsőségére s Róma szégyenére.
Itt nyújtom át a szerződést, melyet
Minden konzul s patrícius aláírt
És rajta a tanács pecsége van.

AUFIDIUS

Ne olvassátok el, tisztelt urak,
De mondjátok ki, hogy ez áruló
Hatalmatokkal szörnyen visszaélt.

CORIOLANUS

Mit! Áruló?

AUFIDIUS Az, Marcius.

CORIOLANUS Marcius!

AUFIDIUS

Az, Marcius, Cajus Marcius; azt hiszed,
Lopott Coriolanus neveddel
Diszítlek föl itt, Corioliban?
Urak s országnagyok, ti, hűtlenül
Elárult bennetek, s odadta néhány
Sós cseppekért Rómát, várostokat

(Igen, várostokat) anyjának s nejének,
Tervét, esküjét úgy szakítva szét, mint
Rothadt selyemszálat, s hadi tanácsot
Sosem tartván. Dajkája könnyivel
Elsírta, bögte diadaltokat...
Fickók pirultak s érett emberek
Bámulva nézték egymást.

CORIOLANUS   Hallod ezt, Mars?

AUFIDIUS

Ne hídd ez istent, síró gyermek...

CORIOLANUS   Hah!

AUFIDIUS

Egyéb sem vagy.

CORIOLANUS   Határtalan hazug,
Oly nagyra tetted szívem, hogy be nem fér
Keblembe. Gyermek!... Ó, rabszolga te!...
Urak, bocsánat, első alkalom, hogy
Pörölnöm kell. Itéljetek, komoly fők,
Hogy e gaz dög hazud... Saját hite
(Hisz rája vésvék vagdalásaim s e
Veréseket a sírba fogja vinni),
Hazugságát az is képébe dobja.

ELSŐ ÚR

Békét, békét! Halljátok szavamat...

CORIOLANUS

Szaggassatok szét, volszkok; vének, ifjak,
Vagdaljatok. Gyermek! Csalárd kutya!
Ha krónikátok hú, úgy benne van, hogy
Mint galambokat a sas, titeket
Úgy üldözélek Corioliban,
Én, egymagam. Gyermek!

AUFIDIUS   Tisztelt urak,

Ő vak szerencsáját fölhányja, mi
Szégyentek, a hetvenkedő pimasz,
Itt mindnyájunk láttára, hallatára!

ÖSSZEESKÜDTEK

Haljon meg érte!

POLGÁROK *(összevissza)*

Szaggassuk őt szét, most mindjárt!... Megölte fiamat... leányomat... Megölte
Marcus bátyámat... Megölte apámat...

MÁSODIK ÚR

Békét... Ne gyalázkodjunk... Hó, csendesen.
Nagy férfi ő, a földet átövedzi
Dicsőségével. Vétkét ellenünk
Törvény ítélje el. Megállj, Aufidius,

Ne bánts d a békét.

CORIO LANUS Volna csak kezemben!
S hat ilyen még, s több, minden pereputtya.
S velem jó kardom!

AUFIDIUS Orcátlan bitang!

ÖSSZEESKÜDTEK
Öljük meg! öljük meg!

Megölik Coriolanust, ki elesik s Aufidius rálép

URAK Megálljatok.

AUFIDIUS
Tisztelt urak, halljátok szóm...

ELSŐ ÚR Ó, Tullus!

MÁSODIK ÚR
Könyűket ejt tettedre a vitézség.

HARMADIK ÚR
Ne lépjete k rá. Csöndesedjete k le,
Hüvelybe a kardot.

AUFIDIUS
Urak, ha látni fogjátok (habár e
Zúrzavarban, mit szerzett, lehetetlen)
A nagy veszélyt, amelyet életétől
Várhattatok, még hálálkodzi fogtok,
Hogy végit érte. Méltóztassatok
Tanácsba híni, bizonyosságát adom majd,
Hogy hű szolgátok voltam; és ha nem:
Büntessete k bármint.

ELSŐ ÚR Vigyéte k el
Testét s gyászoljuk meg. Tekintsük úgy, mint
A legnemesb holtat, kit valaha
A hamvvederhez hírnök elkisért.

MÁSODIK ÚR
Saját zabolátlan természete
Aufidius vádját könnyebbiti.
Fordítsuk jóra.

AUFIDIUS Elmúlt haragom,
S bú száll reám. Emeljéte k fel őt,
Három legjobb vitézem; negyedik
Magam leszek. Te úgy verd a dobot,
Hogy gyászt beszéljen. A kopják a földre
Hajoljanak. Bár e városban ő-
Miatta oly sok özvegy s árva van,
Kik most is veszteségöket siratják:
Csak tisztelettel emlegessük őt.
Segítsetek.

Kiviszik Coriolanus holttestét. Gyászzene.

.oOo.